

V
B J
C
586318
Mag. St. Dr

EXPEDITIO
In VIAM ÆTERNITATIS,
SEU
MODUS
Assistendi vario Mortis genere decedentibus,
Per Actus Anagogicos,
Ab Adjunctis Mortis
DISPOSITUS.
Prævijs necessarijs Informationibus
Pro Sacerdotibus, qui vocantur ad adjuvandos miseros, morti destinatos
INSTRUCTUS.
Pro commodiore Disponentũ usu
Germanico atq; Polonico idiomate
CONSCRIPTUS.
Luci publicæ
EDITUS.
Annô, pro miseris peccatoribus mortui DEI Salvatoris 1721.
Mense Julio.

CRACOVIÆ, apud JOANNEM DOMANSKI,
S. R. M. Typographum.

IN

ILLSTRISSIMUM

STEMMA

Perantiquiſſimæ Domûs

WIELOPOLSCIANÆ.

I.	D.
D.	A.
C.	In
Z.	Et
P.S.	W.
C.	O.

Dum SONIPES agilem curſum WIE-
LOPOLSCIUS urget,
Mille ſequi calamis; hûc mea dextra timet.
Sufficit ut celeres miretur penna volatus,
Deſiſtat Laudes; lingva diſerta loqui.
Cornipedes alij phalerati ſæpe tumeſcunt,
Verborum phaleris, non eget ipſe Tuus.

Ad

ILLUSTRISSIMUM

DOMINUM

D. ALEXANDRUM

Comitem in Zywiec & Pie-
ſkowa Skáłá

WIELO-
POLSKI.

Opocznenſem, &c. &c.

CAPITANEUM.

IN viam æternitatis Expeditio, WIELOPOL-
SCIANO ſubſcriptura NOMINI, Tuam expo-
ſcit benevolentiam. ILLUSTRISSIME DOMINE.

 Hinc,

Hinc ultra feliciſſimam ſortem fortunati in vitæ puncto eventûs ſpe erigitur, jam certa triumphi, quòd iſtiùs deputetur auſpicio, ſub cujus præſidio methodus ſupremæ luctæ ad ſecundiorem tranſcribit ſuperum legionem. Patet in hoc magnitudo virtutis Tuæ quâ etiam ipſa aſcendis ſydera, patet; quòd non ſolùm domeſtica terræ Olympia Tuum experiantur Martem; Olympus etiam abhinc Tibi numerabit Nomina, ſubſcribent ſæcula WIELOPOLSCIANAM Domum etiam in Cælis triumphare. Parùm WIELOPOLSCIANÆ magnitudini trophæis implere univerſum; licèt tanta: ut toto non capiantur orbe; niſi etiam ipſa in depoſitũ quærant ſydera. Libare calamo meritorum illius veſtigia, idem attentare, quòd cælum aggredi, ſufficit encomiaſtico genio in ipſo limine peraugustæ Domûs, tot Numina, quot WIELOPOLSCIANA venerari Nomina, non alios incolas, niſi Divos; Jovem unum, in quo cultu adoravit antiquitas, plures hîc juſtiùs adorandi, à quibus vel pares Divinitate Macedones, vel genitæ Pallades. Hucuſq; jactat vetuſtas accuratam in bella Martis dexteritatem, cujus præter nomen nullum extat mnemoſynon; nunc victores Gradivi ſtupeat WIELOPOLSCIOS, ad quorum in conflictibus ortum Othomanica toties occidit Luna, ad fortitudinem exoticus irrugijt Leo, ad præliares æſtus frigidus obriguit Draco, Gentilitio attritus SONIPEDE. Fruſtra in Scholaſticis penetralibus Apollo quæritur vel cum Atticis; noctuis illius palpatur lumen; in WIELOPOLSCIANAM Domum ipſe commigravit Helicon, ubi cùm enutritos literis cum lacte proponit nepotes, ſimul eruditionis eoſdem exhibet Præſides; qui ſoles ſcientiarum & dici, & haberi merentur. Merentur appellari Marones; ut po-

te;

te: Majestatem Consilijs, oraculis ut fulcris totum Reipublicæ corpus sustentantes Patres Patriæ. Merentur Gallicanum Nomen, à quorum catenata eloquentia vincula in amorem Civium, compedes in hostes fabricantur. Non desunt ad computum istius ILLUSTRISSIMÆ Familiæ, graves authoritate Catones, cum quibus severitatis vice regnat clementia, pro nubilosa fronte sæva minante fulmina, plenus gratijs serenus in subjectas mentes oculus. Multos fugit, plurimos elusit inconstans Numen Fortuna nunquam ausa fallere WIELOPOLSCIOS, non timore effugij pænæ volante assecuta STARZA, sed faventiore nexu, quod eadem felicitatis semita, cum WIELOPOLSCIANO procedet SONIPEDE. Prodigos sæpenumero efficit Honor, qui non reservato à laboribus respicio, totum obsequij locant impendium, & vix ad Nestoris canitiem calculos altioris fructificant ascensus, WIELOPOLSCIANO Generi etiam à Fascijs exambit colligari, & quamvis Regios nexus, Principes Purpuras, Ducales Clavas, Comitum Coronas, Senatorias Curules, & augustos contulit Fasces, adhuc oberato illis debet famulitio. Apello vocalem famam, quid illustrius nuntiante elogiorum classico è peregrinis referat oris, & nihil aliud intonantem percipio, quàm virtutis WIELOPOLSCIANÆ monumenta, quæ extero reposuit Solo. Plura revocanda forent; excedunt numerum, quæ de WIEEOPOLSCIANIS dicenda decoribus; atomis quæquæ in eorum soli emulis appendi possent radijs; rivulis quæ magno sangvinis affundi valeant Eriadano; in quem tàm copiosa ILLUSTRISSIMORUM COLLIGATORUM influunt flumina, ut vastior videatur Oceano. Iliadem Te Tuorum ANTENATORUM, totum avitæ virtutis

compen-

compendium in TUA veneranda Indole, & quodanmodo non aberrabit quispiam; Cui iterum repeto non ipsis solùm terris, etiam in cælo Animus inest magnum augere Nomen quod toto Cælo coronandum, & pietas in astra transmigrantium à Numine supplicabit, & mea religiosa submissio apprecatur, innumeris â pientissima Genitrice Tua Beneficijs Provinciæ toti præstitis devinctus.

ILLVSTRISTRISSIME

Dominationis

humillimus servus

A. O.

Ad Cupidissimum Zelatorem Animarum:

SVscipere digneris benigno animo hoc Opusculum tuo officio percommodum. Opinior te multoties vocatum fuisse ad disponendos moribundos, nec te tamen fortè habuisse ea hoc temporis in promptu ad manum, quæ usui ijs esse potuissent. Quantum indolebas! te meliùs administraturum fuisse obsequium Tuum, si habuisses tuo desiderio libellum convenientem. Non nego unicuique datam esse mensuram donationis CHRISTI, sed ut ait MAGISTER Summus uni data esse quinq; talenta, alij duo, alij verò unum, unicuiq; secundùm propriam virtutem; nempe alijs sine ope aliena fluit ut ros eloquium, alijs vix stilla ejusdem concessa desuper. Ita alij Eliam quibus flammeum Charitatis Divinæ spiritum inesse; alij verò Hieremiam quibus balbutiens lingva effari sua sensa prohibet, repræsentant; & nisi subsidiario calculo eorum labia tangantur; pueros elingves se esse necesse fateantur. Ex horum ultimorum syllabo me agnosco; si & Tu teipsum, itaq; hìc jam, & Tibi, & mihi consultum. En habemus uterq; sufficienter compendiatum subsidium, ad opus spirituale Modum lucrandi Animas, tam in Aßistendo Suppliciandis, quàm naurali morte decedentibus. Quorum primi ad id quod legis opusculum conscribendum mihi ansam dederunt, qui ita stultè sibi persvasi soleant esse, quòd putent posse sigillum Confeßionis Sacræ violari à Confessarijs, si eis fateantur sua delicta. Et ideò ob metum ulterioris torturæ sæpe sacrilegas confeßiones cum periculo summo animæ suæ facere non verentur. Ad quod ipsimet malè versati in rebus spiritualibus occasionem dederunt Confessarij, qui ante torturas Sacram Exhomologesim, excipie-

cipiebant Reorum, ut ita loquar coactorum; prout in quodam loco reipsa deprehendi id longo abusu introductum fuisse. Quare fragilitati miserorum subveniendo ut & falsas opiniones suas de fractione sigilli Confessionis à suis Confessariis desinant habere; & ipsi Confessarij tutiùs, & sanctius officium suum obeant cum Pœnitentibus; morem longè usitatum à Theologis approbatum, alio penitùs nocivo animis miserorum sublato, suscipere, & manutere velint; pront fusius sequens Instructio juxta mentem Martini Cochem Capucini Theologi celebratissimi per totam Germaniam descripta patet. Tu autem cupidissime Zelator Animarum, ut Te pro conversione peccatorum laborare coram DEO exposuisti, ita edoctus ab Arbitro laboris Tui his non indigebis. Sed si quem à recto sensu Thaologorum aberrantem videris ipse corriges Si quis autem usus horum Tibi fuerit; ut suppono gratus mihi eris, si pro me peccatore maximo unum Pater noster oraveris. Vale. Te DEO, & Tibi Animas miserorum recommendo.

APPROBATIO ORDINARII.

Liber iste sub titulo *Assistendi suppliciandis*, imprimatur.

M. Basilius Plaszczewski, S. T. D. & P. Ecclesiarum, Cath: Crac: Canō: SS. OO. Præp: S. R.M. Secr. Libr: Diœc Cēsor, Al.Vniver:Cracov: Generalis RECTOR, mpp.

Anno 1720. *die* 23. *Junij*.

MODVS ASSISTENDI SVPPLICIANDIS.

CUm Sacerdos aliquis ad incarceratum vocatur, primò conetur animum ejus sibi devincire, & magnum et commiserationis affectum exhibere. De Nomine, Gente, statu, vita præterita, studijs & religione eum interroget, & cum magna patientia eum narrantem auscultet.

His præmissis: ad rem propiùs accedat, dicendo: quòd DEUS in hac vita castiget, & puniat eos quos diligit: alijs verò qui fortè plùs peccaverunt parcat, sed in malum eorum; cùm jis reservet judicium ultionis æternæ. Insuper moneat: ut, conscientiam benè discutiat, videatq; an non gehennæ pœnas sit meritus, & an non meritò puniatur permittente DEO.

Proponat ipsi exemplum CHRISTI, in domo Caiphæ incarcerati: item Apostolorum ab ipsis Pontificibus in carcere inclusorum: nominatim Sancti Petri ab Herode in carcerem missi; Sancti Pauli ter virgis cæsi, sæpè incarcerati: & aliorum Martyrum qui cùm essent insontes, attamen tanquam latrones vincti, & acerbissimis pœnis sunt cruciati.

Moneat etiam eum, nè oderit Magistratum, aut eos qui auctores fuerunt, ut vincularetur, juxta admonitionem CHRISTI; dicentis: Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos, & orate pro persequentibus, & calumniantibus vos.

Admoneat etiam verbis Apostoli: Non est potestas nisi à DEO, quæ autem à DEO sunt, ordinata sunt; itaq; qui resistit potestati, DEI ordinationi resistit. DEI enim minister est, vindex in iram ei qui malè agit. *Svadeat: ut ex neceßitate eliciat virtutem, ut ea quæ cogitur pati, motivo virtutis, seu pro gloria DEI, aut pro satisfactione peccatorum suorum spontè patiatur; Proponat illi verbum Apostoli*: Non sunt condignæ passiones hujus temporis, ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis; id enim quod in præsenti est momentaneum & leve tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate, æternum gloriæ pondus operatur in nobis

Caveat Sacerdos ne captivum cogat importunis modis, ut se reum eße fateatur, quia in hoc facilè posset excedere. Caveat quoq; ne judicialem procedendi modum coram eo accuset, quia daret ansam ipsi impatientiæ. Ne facilè admittat querelas ab eo de injuria sibi facta, cùm Confessarij non sit ea dijudicare, sed reum ad pœnitentiam adducere.

Deinde inducat eum ad frequenter orandum certasq; illi preces injungat, scilicet: ut mane oret flexis genibus in honorem CHRISTI in domo Caiphæ noctu incarcerati, ter Pater & Ave. *Tempore matutino: dum per orbem Sacra fiunt, animô illis aßistere, DEOq; Patri omnia & singula, pro peccatis suis offerre conetur. Quoties hora sonat, crucis signo se muniat, & Orationem Dominicam cum Salutatione Angelica recitet in honorem eorum, quæ CHRISTVS eadem horâ passus est.*

Ad meridiem in honorem Crucifixionis IESV Christi quinq; Pater & Ave. *Horâ verò tertiâ in honorem amarißimæ mortis ejus, ter* Pater & Ave *oret. Vesperi quoq; flexis genibus, in honorem CHRISTI tumulati, totidem precetur. Dicat quoq; in dies Rosarium, Litanias Lauretanas, & alias quas novit preces.*

Seufftzer

Seufffzer eines Gefangenen.

ACh mein liebster GOTT! ach mein guttigster GOTT! o GOTT verlasse mich nicht! o GOTT sey mir armen Sunder genedig! o GOTT verzeyhe mir meine schwere Sunden.

O JESV/ du Sohn Dawids/ erbarme dich meiner! o JESV/ du Sohn der Jung-Fraven MARJE erbärme dich meiner!

Vmb deines bittern leydens Willen/ verzeyhe mir meine Sunden/ umb deines Todtes Willen/ sey mir barmhertzig.

O heilige MARJA! bitt fur mich/ o H: MARJA! stehe mir bey o H. MARJA! verlaß mich nicht.

O ihr liebe Engeln! bittet fur mich/ o ihr liebe Heiligen! bittet fur mich/ o mein leber Schutz Engel! stehe mir bey.

Vatter ist es moglich bey dir / so nimb den bittern Kelch von mir/ dannoch

noch nicht mein / sondern dein Will geschehe.

Westchnienia wieźniá.

O Moy naymilszy BOZE / o moy naydobrotliwszy BOZE! o BOZE nie opuszczay mnie! o Boże bądź miłośćiw mnie grzesznemu! o Boże odpuść mi moie ćiężkie grzechy.

IEZV Synu Dawida zmiłuy się nádemną! IEZV Synu MARYI zmiłuy się nádemną.

Dla gorzkiey męki twoiey, odpuść mi moie grzechy. Dla gorzkiey śmierći twoiey, bądź mi miłośćiw.

O Swięta MARIA! modl się zá mną, o Swięta MARIA! bądź przy mnie, o Swięta MARIA! nie opuszczay mnie.

O Swięći Aniołowie! modlćie się

zá mną

zá mną, o Swięći Páńscy! modlćie się zá mną; o moy kocháńy Aniele Stróżu! rácz być przy mnie.

Oycze! ieżeli to podobna, weźmi odemnie ten kielich gorzki, iednák niech się twoiá nie moiá wola stánie.

Quotiescunq; à captivo recedit, oret super eum genuflexum: Misereatur tui &c. & Indulgentiam; Et Benedictio DEI Patris Omnipotentis, Patris † & Filij † & Spiritus † Sancti, descendat super te, & maneat semper tecum.

De Confessione Captivi.

CAptivus ad torturam vocandus non admittatur ad Confessionem Sacramentalem, priusquam in foro externo res fuerit liquida; nec metus ulterioris torturæ residuus sit. Aliàs ei facile periculum sacrilegæ confessionis præberetur, quia non facilè in isto statu fatebitur Confessario, quod in judicio fateri noluit.

Antequam eum Confessarius ad confessionem admittat, prius conetur habere notitiam judiciorum, & probationem causæ criminalis in judicio factam, ut possit eò prudentiùs officium suum peragere.

Post sententiam latam, aut causam liquidatam sublatoq; metu ulterioris torturæ hortetur reum ad pænitentiam & Confessionem explicetq; ei obligationem sigilli Sacramentalis tantam esse, ut si totus mundus interiturus esset, non liceret Confessario vel unicum

peccatum manifestare. Dicatquè ei, quod quæ secum in foro conscientiæ agit, nequaquam posse à se cum judice communicari. Sive ergo sit nocens, sive innocens, hoc ipsi propter confeßionem factam in foro externo nec prodesse, nec obesse posse.

Si renuat confeßionem, dicendo: sibi non suppetere tempus sufficiens; respondeat: Gratiam DEI non esse alligatã tẽpori, cùm unico momẽto obtineri poßit. Quod si dicat: polliceri se vitæ emẽdationẽ si vita prorogetur, &c. subinferat: Voluntatem quidem hanc DEO placere, attamen DEO notum esse, an hoc promisso staturus sit. Interim certus sit DEO nihil gratiùs offerri poße, quàm vitam ipsam, si quis volens lubens mortem patiatur.

Si dicat: Esse, qui graviùs illo deliquerint, attamen à DEO non puniri; Resp: Ipsis forsan in altera vita manere supplicia longè graviora, eaq; sempiterna. Dicendum potiùs cum S. Augustino: Domine, hic ure, hic seca, ut in æternum parcas. *Si horrorem infamiæ prætendat; dicendum est: satius est coram paucis hominibus infamari; quàm postea coram DEO, & omnibus creaturis ignominiâ æternâ affici. Demùm à DEO & Angelis non attendi; an quis infami supplicio sit affectus, sed an piè & Christianè obierit. Sicut patet in Latrone crucifixo, cui nemo crucis supplicium improperat, sed omnes contritionem ejus deprædicant.*

Volenti jam sua peccata sacramentaliter confiteri, hortetur ut integrè ea fateatur; certus quæ ei revelavit, æternô silentio sopienda fore, nec quidquam apud Iudicem pro vel obfutura; cùm Confeßio ad forum externum non pertineat.

Si in confeßione neget, quæ in judicio fassus est, conetur ipsum iisdem rationibus convincere, quibus in judicio convictus est. Insuper & aliis rationibus ad sin-

ceram confeßionem scilicet metu gehennæ &c. inducere conetur. Quod si perstet in pertinacia, asseratq; se pœnarum metu fassum esse, quod non fecerat: Confessarius acquiescat monendo eum, ut suam innocencentiam DEO offerat, & siquidem mori debuerit, pro aliis suis peccatis mortem suam lubens oppetat.

Cæterùm communiter non expedit, si innocentem quempiam in confeßione deprehenderis, idipsum Iudicibus denuntiare. Tum quia communiter id non credunt, tum quia esset contra sigillum detegendo ejus mēdacium extra confeßionem factum, & in confeßione cognitum, si absq; licentia pœnitentis id faceres, tum etiam, quia etiam alii acciperent occasionem peccata celandi.

Pœnitens maximè ob veneficium comprehensus, interrogandus est an etiam alios falsò denuntiarit? si affirmat, subdendum teneri eum sub gravi peccato, & salutis dispendio revocare. Si dicat ob metum novæ torturæ revocationem illam sibi intollerabilem esse, tūc inducatur, ut in carcere faciat revocationem hanc coram aliquot testibus, qui eandem post mortem ejus, prius propalent. Quod si & hoc detrectet; saltim revocet immediatè ante mortem coram aliquot testibus. Posset quoquè in tali casu dißimulanter differri absolutio, usq; ad ipsum locum supplicii, ubi jam moralis est impoßibilitas, revocandi judicialiter, & dispositus deniq; ad Sacramentalem Confeßionem vel contritionem saltim sacramentaliter absolvi.

Si quis crimen magiæ sacramentaliter confiteatur, inquirat qualitatem hujus superstitionis, an ex animo DEVM & Sanctos abnegaverit, an falsa de DEO & æternitate senserit, an DEVM & Sanctos blasphemaverit, an dæmonem adoraverit, aut alicui in bonis & corpore nocuerit, an cum dæmone coierit &c.

Demùm ad contritionem eum disponat, recitetq; formulam

mulam contritionis cum eo, & insuper illam contritionem generalem, quæ post conciones in cathedra legi solet, quæ incipit:

Ich armer sündiger Mensch. ꝛc.

Ia grzeszny człowiek spowiádam się, &c.

Et si viderit contritum absolvat, instruatq́ eum, quomodo deinceps fraudibus diaboli occurrat, & CHRISTO fidelius adhæreat.

De eductione Rei.

REo ad mortem damnato, pridiè quàm occidatur, præbeatur ei Sacra Communio, id enim & rei utilitas, & Sacramenti suadet reverentia. Vltima nocte ante supplicium reus non relinquatur solus, sed Sacerdos cum aliquot sæcularibus apud ipsum vigilet, totamq́ noctem quantùm poßibile est, piis admonitionibus & precibus cum ipso traducat. preces poterit has desumere quas ex devoto libello collegerit esse huic actui præcipuè necessarias. Orationes Actuum Fidei, Spei, Charitatis DEI, & proximi, Contritionis, resignationis, Gratiarum Actionis, maximè autem perlegat ei Testamentum spirituale, quod in Libris quibuscunq́ potest inveniri, maximè in libro infirmorum. Mane dum reus ex loco carceris, vel Custodia educendus est dicat ad eum Sacerdos.

NVn mein liber N. wollen wir eintreten den Weg des bitteren

Leydens/

Leydens/ den unser Herr JESVS gegangen ist/ Ihr sollt gedencken/ heyt seye der Carfreytag/ an welchen Christus den bittern Todt fur eych gelitten hat / darumb wollt ihr seinen Exempel nachfolgen/ und den bittern Todt auch für ihm leyden.

NVże tedy moy miły N. chcemy teraz wstąpić ná drogę gorzkiey męki, ktorą chodźił zá was nász Pan IEZVS CHRYSTVS. Maćie wspomnieć sobie, że to dźiś iest święty wielki Piątek, ktorego CHRISTVS IEZVS zá was gorzką mękę ćierpiał; dla tego chćieyćie zá iego przykłádē postępowáć, y gorzką śmierć też zá niego ponieść.

Hinc Sacerdos præbeat illi crucem osculandam, dicens:

Mein

MEin lieber N. zum Zeichen das ihr freiwillig in CHRISTO begehret in den Todt zu gehen; ſo küſſet das heilige Creutz/drucket daſſelbe an euere Wangen/ und ſprechet mit CHRISTO alſo.

Mein Vatter kan dieſer Kelch nicht von mir gehen/ ich trincke ihn dann: ſo geſchehe dein Will.

MOy miły N. ná znák że dobrowolnie chcećie z CHRYSTVSEM iść ná śmierć, więc cáłuyćie Krzyż Swięty, przyćiśnićie go do wáſzey twarzy y licá, y mowćie z CHRYSTVSEM ták:

Moy Oycze, nie możeſz ten kielich odemnie odeyść áż go pić będę? niechże ſię tedy ſtánie wola twoiá.

Si legitur; Sacerdos oret cum eo.

O Herr JESV CHRISTE der du dich umb meinetwillen in

deiner

deiner Gefängnus hart binden/ und zu dem ungerechten Richtern hást führen lassen; sihe: zur Vergeltung dieser deiner Lieb lasse mich gern binden/ und zu dem gerechten Richestul fuhren/ bitte nur umb diese Gnad/ du wollest mich zur Ehren deiner Gefängnus von den Stricken meiner Sunden aufflösen/ und mich von den Banden des bösen Feinds erledigen. Amen.

O Pánie IEZV CHRYSTE ktoryś się dla mnie w twoim więźieniu mocno y twárdo wiązáć, do niespráwiedliwych Sędźiow prowádźić dopuśćił; Pátrz ná odwdźięczenie tey twoiey miłośći, rad się dopuszczam y dáię wiązáć. y do Stolicy spráwiedliwey sądowey prowádźić; proszę ćię tylko o tę łáskę ábyś mię raczył ná cześć twego więźienia z więzow grzechowych rozwiązáć, y z káydan

szá-

szátáńskich y śidel uwolnić, Amē.

Inter exeundum Sacerdos dicat ad eum.

DAmit wir uns dem Leyden Christi gleichförmig machen/ so wollen wir ietzund diesen Weg gehen/ zu Ehren des sauren Weges/ den unser HERR JESVS CHRISTVS gangen; als er an dem Charfreytag des Morgens von dem Rath/ und der gantzen Gemeine aus dem Haus/ Caiphæ, Zu dem Richt-haus Pilati, ist geführet/ worden, darumb: gehet zu Ehren des Weges CHRISTI diesen ewren sauren Weg/ und gebt euch mit Gedult in das ienige/ was euch begegnen wird: schlagt eure Augen demüthiglich nieder/ und sprecht in ewren Hertzen/ mit mir/ folgendes Gebett.

Gebett so man zu Gericht gehet.

MEin allerliebster HERR JESV CHRISTE ich armer Sünder ermahne

ermahne dich des elendigen Weges welchen du an dem Heiligen Charfreytag gangen bist/ als du von den Jüdischen Rath/ und allem Volck/ aus dem Haus Caiphæ zum Richthaus Pilati bist/ geführet worden/ gedenck o gütigster JESV wie viel Schimpf und Spott du auff diesem Weg gelitten/ und wie manchen sauren Schrit und Trit gangen bist Gedenck wie dir das heylige Hertz in deinem Leib klopffte und wie hertzlich dir bang ware/ weil du wustest das du zum Richthaus geführet/ und zum allerbittersten Creutz des Todes wirdest verdamet werden/ sihe mein getreuster Erlöser/ jetzund gehe ich auch solchen sauren Weg/ und werde zum strengen Richtstul geführet werden/ alwo man das Vrtheil des Todes wird über mich aussprechen Aber ach wie ein grosser Vnterscheid ist zwischen mir/ und dir; zwischen meinen/ und deinen Weg/ du warest gantz unschuldig/ und hattest nichts böses gethan; ich aber bin gantz schuldig/ und hab alles Vbels

gethan

gethan/ Du littest umb frembder/ und nicht um deiner Sunden Villen / ich aber leyde nicht umb frembder/ sondern umb meiner Sunden willen. Du warest der unendliche GOTT / der aller Ehren wurdig wahr / ich aber ein armer Sunder der aller Straffen und Schanden wurdig ist. Ich hab den bittersten Todt/ und alle Straff verdienet / weil ich so viel Vbels begangen / un dich so schwerlich erzurnet habe. Es ist mir aber von Hertzen leid/ und bitte dich demuttiglich/ umb Verzeyhung/ O himmlischer Vatter verzeyhe mir meine Sunden/ und schencke mir die wohl verdiente Straffen. O Heylige Dreyfaltigkeit verzeihe mir meine Sunden und schencke mir die wohl verdiente straffen. O ihr Heyligen Gottes/ erlangt mir Verzeyhung meiner Sunden / und Nachlasung der wohl verdienten Sraffen O HERR JESV CHRIST ich bitte dich durch den elendigen Weg welchen du zum Richterstul Pilati gangen bist erbarm dich meiner armen Seel/ wan

sie zu deinem Richter-stuhl wird geführet werden. O HERR JESV CHRISTE ich opffere dir diesen meinen ängstigen Weg/ zu Ehren deinen spöttlichen Wegs/ den du zu Pilato gangen bist. Ich opffere dir die Schamhafftigkeit meines Hertzens/ zu Ehren der Schamhafftigkeit deines H. Hertzens/ Ich opffere dir die Angst/ meiner Seelen zu Ehren der Angst deiner heyligen Seelen. Ich opffere dir meine offene Schand/ und Schmach/ zu Ehren deiner offenen Schand/ und Schmachs. O wolte GOTT! das ich umb deiner Ehren willen leyden mögte was ich umb meiner Sünden willen leyden muß. Wollte Gott! das ich mögte leyden wie die heyligen Martiren/ und nicht wie ein armer elender Sünder. Gleich wohl leyde ich alles gern umb meiner Sünden willen/ und gib mich mit Gedult in die wohl verdiente Straffe.

Verschaffe nur: das mein Leyden zu meinem Heyl gereiche/ und ich dardurch Verzeyhung meiner Sünden erlange. Amen.

Toż po Polsku.

A Zebyśmy ſię w cále do Męki CHRYSTVSOWEY ſtoſowáli: więc tedy tę drogę będźiemy odpráwiáć, ná cześć y chwałę, nie wdźięczney drogi, ktorą náſz Pan IEZVS CHRYSTVS odpráwiał, gdy w Wielki Piątek ráno od rády Zydowſkiey y wſzyſtkiego poſpolſtwá z domu Káifaſzowego do domu ſądowego Piłatá był prowádzon. Więc odpráwuyćie tę niemiłą y nieſłodką drogę ná cześć y Chwałę drogi Páná náſzego IEZVSA CHRYSTUSA; y zdawayćie ſię z ćierpliwośćią ná to, co was ma potkáć, ſpuśćie z uniżonośćią oczy wáſze, y mowćie w ſercu wáſzym ze mną náſtępuiacą Modlitwę,

MODLITWA

Gdy ná ſąd idźie winny.

O Moy naykocháńſzy Pánie IEZV CHRYSTE! ia ubogi grzeſznik, przypominam ći owę twoię nędzną drogę, ktorąś był w Wielki Piątek odpráwił, gdyś od Zydowſkiey Rády, y wſzyſtkiego ludu z domu Káifaſzá, do Sądu przed Piłatá był prowádzon, pámiętay o nayłáſkáwſzy IEZV! ileś náśmicwiſk y záwſtydzenia ná tey drodze ćierpiał; y iák wiele ſmutnych krokow uczyniłeś. Pámiętay iáko ći twoie Serce Nayświętſze w Ciele twoim od lękánia kołátało; y iákoć ſerdecznie nudno y tęſkno było, gdyś wiedźiał, że máſz do ſądowey izby być prowádzon, y ná śmierć krzyżową oſądzony.

Pátrz o naywiernieyſzy Zbáwićielu! teraz też ia idę w tę niemiłą y gorzką drogę, y będę prowádzon do ſurowey ſądowey Stolicy, gdźie oſtátni dekret śmierći moiey będźie na mnie przeczytány. Ale ah! iák wielka rożność między tobą y mną, między twoią, y moią drogą. Tyś był cále niewinny, y niceś złego nie uczynił, ia záś ieſtem ták winny, y wſzyſtko złe uczyniłem. Tyś ćierpiał zá cudze nie zá ſwoie grzechy, ia záś ćierpię iuż nie zá cudze ále zá moie grzechy. Tyś był y ieſteś nieſkończonym BOGIEM, ktoryś wſzelkiey czći był godźien; ia záś ieſtem ubogim grzeſznikiem; ktorym wſzelkiey káry, y záwſtydzenia godźien. Iam ná nayokrutnieyſzą śmierć záſłużył y wſzel-

ką naywiękſzą kárę, gdyżem ták wiele złego popełnił, y Ciebiem ták ćiężko obráźił. Alec mi tego z ſercá żal, y proſzę ćię pokornie o odpuſzczenie. O Niebieſki Oycze! odpuść mi moie grzechy, y dáruy mi záſłużoną kárę.

O CHRYSTE IESV! odpuść mi moie grzechy y dáruy mi záſłużoną kárę.

O DVCHV Swięty! odpuść mi moie grzechy, y dáruy mi záſłużoną kárę.

O Swięta TROYCO! odpuść mi moie grzechy, y dáruy mi záſłużoną kárę.

O Swięta MATKO BOZA! uproś mi odpuſzczenie moich grzechow, y uwolnienie od záſłużoney káry.

O Swięći Páńſcy! uprośćie mi

odpuſzczenie moich grzechow, y uwolnienie od záſłużoney káry.

O Pánie IEZV CHRYSTE! proſzę ćię, przez owę nędzną drogę, ktorąś ſzedł do ſądowey Piłatá Izby, zmiłuy ſię nádemną, y duſzą moią, gdy do twoiey ſądowey Stolicy będźie prowádzoną.

O Pánie IEZV CHRYSTE! ofiáruię ći tę ſtráſzną drogę moię, ná cześć y chwałę twoiey há niebney drogi, ktorąś idąc do Piłatá odpráwił. Ofiáruię ći záwſtydzenie ſercá mego, ná cześć y chwałę záwſtydzenia Twego Przenayświętſzego Sercá. Ofiáruię ći troſkliwość ſercá, ná cześć y chwałę troſkliwośći y ſmutku Twoiey Przenayświętſzey Duſzy.

Ofiáruię ći publiczny wſtyd moy, y náśmiewánie ſię ze mnie, y urą-

gánie, ná cześć y chwałę Twego publicznego wstydu, y urągánia się.

O gdyby to BOG dał! ábym dla twoiey chwały mogł ćierpieć, iáko Swięći Męczennicy, á nie iák mizerny, nędzny grzesznik.

Iednák że przećię chcę ćierpieć rad zá moie grzechy, y podáię się z ćierpliwośćią pod zásłużoną kárę. Spraw to tylko áby moiá męká byłá ná zbáwienie moie, á ia przez to dostąpił odpuszczenia wszelkich grzechow moich, Amē.

Si hæc oratio ob longiorem viam non sufficiat, addãtur aliqua ex excercitiis devotioribus, quæ in Libris potissimum à piis Viris compositis possunt inveniri, sed poterũt etiam aliqui affectus repeti in præfata Oratione, cùm non adeo soleant carceres longè distare à Prætorio.

Cùm autem ventum fuerit ad locum Iudicij; Sacerdos, sic

reum alloquatur.

LIeber N. alhie ist der Orth alwo man euch/ uber ewer Leben wird examiniren/ und das gerechte Vrtheil sprechen. Weil euch diß sehr bitter fürkommet/ so gedencket wie euch einmahl zu Muth sein wird/ wan ihr vor dem Richter-Stuhl Gottes stehen werdet. Also dann wird euch ewer Hertz tausentfaltig mehr klopffen als jetzunder: weil ihr damahls daß jenige strenge Vrtheil must anhoren/ welches in Ewigkeit nicht wird wiederuffen werden. Damit ihr dan dorten ein gnadiges Vrtheil moget erlangen/ so bekennet hie GOTT und der Warheit zu Liebe/ was ihr Vbels gethan habt. Dann wie mehr ihr euch hie umb Gottes willen verschamet/ desto weniger werdet ihr in jeniger Welt verschamet werden.

Wann der Richter daß Vrtheil uber euch spricht/ so fallet auf eure Knie/ bieget ewer Haupt/ und gedencket: ihr

wollet

wollet diß Vrtheil mit solcher Lieb annehmen / wie CHRISTVS das strenge Vrtheil des Tods von Pilato hat angenommen / und sprecht dann in euren Hertzen

O CHRISTE JESV! der du umb meinet willen unschuldig bist verurtheilet worden zu Ehren deines strengen Vrtheilß / nehme ich hie jetzt auch diß strenge Vrtheil an / weil ich bey der Welt kein Gnad haben kan / so wollest mir Gnad und Barmhertzigkeit erzeigen.

Toż po Polsku.

Miły N. oto tu iest mieysce gdźie was z żyćia wászego będą rozstrzasáli, y spráwiedliwą sentencyą opowiedzą. Ponieważ wam to bárdzo się gorzko widźi, więc wspomnićie iák się wam raz będźie to podobáło, gdy przed sądową BOGA sámego Stolicą stánięćie. A ták wásze serce będźie

po tyśiąc raz więcey pukáło ániżeli teraz, gdy będźiećie muśieli surowy dekret słyszeć, ktory ná wieki nie będźie mogł być odwołány. Ale ażebyśćie tám mogli łáskáwy dekret otrzymáć: więc przyznayćie się y wyznayćie dla BOGA y prawdy cośćie złego uczynili. Bo ile się tu więcey dla BOGA záwstydźićie, tym mniey będźiećie záwstydzeni ná támtym świećie.

Gdy ná was dekret wyrzecze Sędźia; to upadnićie ná wásze koláná, náchylćie głowę wászą, y pámiętayćie; ábyśćie ten dekret z táką miłośćią przyięli, iáko Pan CHRYSTUS surowy dekret śmierći od Piłatá przyiał, y mowćie tedy ná ten czás w sercu wászym:

O CHRYSTE IEZV! ktoryś dla

mnie niewinnie był ná śmierć ſkázánym, ná cześć y chwałę twey śmierći y oſtátniego ná ćiebie dekrętu, przyimuię y ia ten ſurowy dekret; á ponieważ u świátá żadney łáſki nie znáyduię, więc mi ty raczyſz łáſkę y miłośierdźie wyświadczyć.

Si reus ligetur, dicat Sacerdos ad eum.

Nun reichet eure ſündige Hände dar/ und laſſet dieſelbige willig binden/ gleich wie CHRISTUS ſeine heilige Hände dargereichet/ und dieſelbe umb eurent willen willig binden laſsen/ und ſprecht mit mir alſo:

Gebett zur Bindung der Handen.

O Geduldigſter JESU der du dich umb meinet Willen nach deiner Verurtheilung/ hart binden/ und

an den Calvari Berg hän fuhren lassen/ sihe: Zur Vergeltung dieser deiser Lieb/ lasse ich mich freywillig binden/ und zu dem bittern Todt fuhren. Bitte nur umb diese Gnad/ du wollest mich zu Ehren deiner Gefangnus/ von den Stricken meiner Sunden auflosen und von den schwaren Banden des bosen Feindes erledigen. Amen.

Toż po Polsku.

NV podayćiesz teraz ręce wásze y dayćie ie dobrowolnie wiązáć, ták iáko CHRYSTVS swoie Swięte ręce podał do wiązánia, y dałie sobie dla was wiązáć, y mowćie ták zemną.

MODLITWA

Przy wiązániu rąk.

O Nayćierpliwszy IEZV, ktoryś śię dla mnie po dekrećie

twárdo

twárdo związáć, y ná gorę Kálwáryi prowádźić dopuśćił. Oto ná odwdźięczenie tey ták wielkiey ku nam miłośći, dáię śię wiązáć, á ná gorzką śmierć prowádźić. Proszę tylko o tę łáskę: ábyś mię raczył ná chwałę twego więźienia z powrozow grzechow moich rozwiązáć, y z więzow ćiężkich złego nieprzyiaćielá uwolnić, Amen.

Aut si non sit ligatus educendus post latam sententiam Sacerdos dicat ad reum.

Lieber N. ihr habet nun euer Urtheil angehoret/ und seit nun gewiß daß bey der Welt kein Gnad fur euch ist/ so sehet ihr nun/ das: wahr ist waß David sprach: Besser ists das ich in die Hande Gottes/ als in die Hande der Menschen falle· dan die Barmherzigkeit

hertzigkeit Gottes ist sehr groß/ weil/ euch dan die Welt kein Gnad wil erzeugen/ so Wendet euch von gantzen Hertzen/ zu Gott dann bey den wird keinen bereuten Sunder die Gnad versagt. Ihr seid nun zwár von der Welt verurtheilt/ gleich vol werdet ihr uber ein paar Stunden, vor dem Richter-Stuhl Gottes mussen erscheinen/ und von ihm noch einmahl geurtheilt werden. Damit ihr nun auch dorten nicht verliehret / und daß allerschrocklichste Vrtheil der ewigen verdamnuß nicht moget empfãgẽ So wendet diese paar Stunden / So ihr noch zu leben habt/ wohl an/ und bereitet euch mit allem Ernst zu einem Seeligen Todt/CHRISTVM JESVM den gestrengen Richter ruffet von gantzen Hertzen an/ damit er euch uber ein paar Stunden ein gnadiges Vrtheil sprache.

Po wiązániu rąk.

MIły N. iużeście wász dekret usły-

usłyszeli, y bądźćie pewnym, że u świátá nie mász dla was żadney łáski, y nádźieie uwolnienia. Więc tedy pátrzćie że to prawdá co Dawid mowił: Lepiey iest że w ręce Boskie w padam, á niżeli w ręce ludzkie, bowiem miłośierdźie Boskie iest wielkie.

A ponieważ wam świát żadney łáski nie chce świadczyć, więc się obroććie do BOGA z cáłego sercá, bo u niego żadnemu skruszonemu grzesznikowi łáská nie będźie odmowiona. Iesteśćie w prawdźie od świátá osądzeni, iednák będźiećie się zá dwie godźinie muśieli stáwić przed Stolicą Boską, y ieszcze raz być osądzonym od niego. Y ábyśćie y tám nie stráćili y nie usłyszeli naystrásznieyszego dekretu, wiecznego potępienia; więc

więc obroććie te dwie godźinie ná to dobrze, (przez ktore iesżcze żyć maćie) y przygotuyćie się ná zbáwienną śmierć, CHRYSTVSA IEZVSA surowego Sędźiego wzywayćie z cáłego sercá, áby ná was zá dwie godźinie łáskáwy dekret ferował.

Tandem interrogetur Reus per sequentia puncta cum summa recollectione ejusdem, post quam illa adhortatio facta est.

DIß wolt ihr ja thun? ℟. Ja
Seyt ihr dan zu frieden daß ihr sterben musset? ℟. Ja

Wolt ihr mit Gedult eure Martyr außtehen? ℟. Ja.

Verzeyhet ihr auch denen die euch zum Todt verurtheilet haben? ℟. Ja.

Verzeyhet ihr auch allen denen/ die Vrsach eures Todes sein? ℟. Ja.

Wollet

Wollet ihr auch euren Todt zu Ehren CHRISTI leyden? ℞. Ja

Ist es auch euch Leyd das ihr solche schware Sünden gethan habt? ℞. Ja.

Sind auch euch alle Sunden leyd die ihr all eure Lebtag begangen habt. ℞. Ja

Warumb aber synd euch eure Sunden leyd? ℞. Weilen ich menen lieben Gott darmit erzurnet habe.

Habt ihr dann Gott lieb? ℞. Ja freylich.

Warumb habt ihr ihn lieb? ℞. Weil er ein so lieber Gott ist.

Wie sehr liebt ihr ihn? ℞. Von gantzen Hertzen.

Wollet ihr auch den Todt fur ihn leyden. ℞. Ja

Wollet ihr auch aber den Todt fur ihn leyden / wann ihr unschuldig weret? ℞. Ja.

Warumb wolt ihr das thun? ℞. Weil Gott fur mich auch den Todt gelitten hat.

Wollet ihr auch in den Catholischen Wahren glauben sterben? ℞. Ja

Glaube

Glaubt ihr auch alles was die H. Catholische Kirche glaubet? ℟. Ja.

Wen euch in euren Todt etwas gegen diesen Glauben einfiele/ soll auch dis gelten? ℟. Nein/ es soll nicht gelten

Wiederufft ihr dann solchen Gedancken? ℟. Ja ich wiederuffe ihnen.

Hoffet ihr auch bey Gott Gnad erlangen? ℟. Ja freylich.

Worauff hoffet ihr dann? ℟. Auff Gottes Barmhertzigkeit.

Worauff hoffet ihr mehr? ℟. Auff daß bittere Leyden CHRISTI.

Ist diß alles was ihr mir geantwortet hat/ euer gantzer Ernst? ℟. Ja.

Wolt ihr darauff leben unb sterben? ℟. Ja

So seyd dann getrost/ und glaubt festiglich/ der liebe Gott werde euch nicht werstossen. Sonderlich weil ihr hie auf dieser Welt eure Straff außstehet/ so wird euch GOTT in jener Welt nich noch einmal straffen.

Tož

Toż po Polsku.

A Chcećieſz to uczynić? Odp: Chcę.

A ieſteśćie konteći że umieráć muśićie? ℞. Ieſtem.

A chzećieſz z ćierpliwośćią wáſzę mękę wytrzymáć? ℞. chcę.

A odpuſzczacie tym ktorzy was ná śmierć oſądźili? ℞. odpuſzczam.

Odpuſzczaćie też wſzyſtkim ktorzy ſą przyczyną wáſzey śmierći? ℞. odpuſzczam.

A chcećie też tę śmierć wáſzę ná cześć y chwałę śmierći CHRYSTVSA podiąć? ℞. chcę.

Załuiećie też żeśćie ták ćiężkie grzechy popełnili? ℞. Załuię.

Załuiećie też zá wſzyſtkie grzechy ktoreśćie przez cáłe żyćie wáſze popełnili? Załuię.

A czemuż żáłuięćie zá grzechy wáſze? ℟. Bom niemi mego miłego Boga rozgniewał.

A kocháćieſz Páná BOGA? ℟. Kocham.

A czemuż go kocháćie? ℟. Bo BOG mi ieſt kochány.

A iákoż go kocháćie? ℟. Z cáłego ſercá, y duſzy moiey.

A chćielibyśćie też zá Niego śmierć podiąć, gdybyśćie byli niewinny? ℟. Chćiałbym, y chcę.

A czemużbyśćie to chćieli uczynić? ℟. Bo też BOG śmierć podiął dla mnie.

A chcećie też w Wierze prawdźiwey Kátolickiey umieráć? ℟. chcę, y prágnę.

A wierzyćie też wſzyſtko co Kośćioł Swięty wierzy? ℟. Wierzę.

Gdyby ſię też wam co przećiwnego

wnego Wierze świętey w zgonie wáſzym zdawáć miáło, czyby to ważno u was było? ℟. Nie, y nie chcę, áby to ták ważyło.

Wyrzekaćie ſię tákich myśli? ℟. Wyrzekam ſię y owſzem.

Spodźiewaćie ſię też łáſki u BOGA doſtąpić? ℟. Spodźiewam.

Ná czym wáſzę nádźieię pokłádaćie? ℟. Ná ſámym miłośierdźiu Boſkim.

Ná czymże ieſzcze? ℟. Ná gorzkiey Męce Páná IezusowEY.

Potwierdzaćie to wſzyſtko cośćie wymowili ſumnieniem? ℟. potwierdzam.

Chcećie w tym żyć y umieráć? ℟. Chcę y prágnę.

Więc bądźćie weſeli, y wierzćie że was miłośierny BOG od śiebie nie odrzući. A ponieważ ná tym

świećie wáſzę kárę ponośićie, iuż was więcey BOG ná támtym świe-ćie karáć niebędźie.

N: HÆ Quæſtiones non omittantur, at ſi forte hic non eſſet conveniens locus, & occaſio, proponantur in via, vel in carcere.

Dum educitur Reus Sacerdos ne illum præcedat, aut citiùs ambulet, quàm ipſe, multò minùs jubeat eum pergere, aut citiùs ambulare, licèt Lictor aut milites urgerent; quia poſſet incidere irregularitatem, procurando accelerationem mortis ejus, Quin potiùs quantùm poteſt, retardet Reum; ut eò plùs temporis habeat orandi, & ad mortem ſe præparandi.

Si manus habeat Reus aliqualiter liberas, det ei Crucem portandam, ſæpiùsq; oſculandam, & ad pectus ſuum applicandam, cum devoto ſemper ſuſpirio. ſc.

O Mein liebſter JESV! o mein Hertzallerliebſter JESV! ach wie biſt du ſo ſchmertzlich an das Creutz angeheft worden; ach wie ein bittern Todt haſt du fur mich gelitten! &c.

O Moy naykocháńſzy IEZV! o moy z ſercá naymileyſzy IEZV! o iákoś to boleśnie do Krzy-

żá

żá przybitym został; ách iák nie znośna y gorzka śmierć zá mnieś podiął, &c.

Dum educitur Reus ex Prætorio aut aliàs sic eum alloquatur.

MEin lieber N. weil ihr ietzund zum Todt gehet/ und in Ewigkeit keine Zeit mehr haben werdet etwaß zu verdienen/ so thut ietzund euer bestes/ und rufft GOTT von gantzen Hertzen an. Ich will langsam furbeten/ bettet mir andachtig nach. Sehet die Leyd nicht an/ damit ihr nicht verstohret werdet/ schlagt auch alle andere Gedancken auss eurem Sinn/ und gebt fleissig auff diss krafftige Gebet acht/ so wird es euer betrubtes Hertz trosten/ und euch in eurem Todt krafft und Starcke mittheilen.

Toż po Polsku.

MOy miły N. ponieważ teraz ná

śmierć idźiećie, á ná wieki więcey czáſu mieć nie będźiećie, do záſłużenia ſobie czego, więc teraz czyńćie to ile możećie naylepiey co wam zbáwiennego, á wzywayćie BOGA z cáłego ſercá. Będę ia w przod mowił Modlitwę powoli, á wy zá mną nabożnie mowćie ią. Nie pátrzćie ná ludźi, áni ſię oglądayćie, ábyśćie nie mieli rozrywki: wybiyćie też wſzyſtkie wáſze myśli z głowy, y odrzuććie ie: y mieyćie dobrą reflexyą, y báczność ná tę pożyteczną modlitwę; á ták też poćieſzy wáſze ſtrapione Serce, y doda wam w śmierći wáſzey moc, y śiłę, użyczy do wytrwánia.

N. B. AD ſingula puncta & commata pauſet Sacerdos, & reus eadem Verba repetat. Pronuntiet etiam Sacerdos ſingula Verba, tardè, clarè, & diſtinctè, ut etiam à circumſtantibus intelligi poſsit.

Dum

Dum educitur Reus.

O Allergüttigster JESV! ietzund ermahne ich dich/ deß allerbittersten Weges/ so du mit deinen Schwerē Creutz/ auff den Berg Calvarie erbärmlich gangen bist/ durch diesen bittern Weg/ bitt ich dich demüthiglich/ du wollest mir armen Sünder ietzund barmhertzig sein.

O Allersüster JESV! siehe zu dieser Stund vom hohen Himmel herab/ und wende deine gnädige Augen auf mich elenden Sünder / der ich in grosser Angst den letzten Weg muß gehen.

Gedenck O liebster JESV! wie dir damahl zu Muth war/ als du von deinen Peinigern zum bittern Todt des Creutzes erbärmlich geführet wurdest/ so sey dan eingedenck wie mir elenden Sünder ietzund zu Muth seye/ der ich auch mit grosser Angst zum bittern Todt geführet werde.

Gleich wie dann selbig-mahl alle

fromme

fromme Menschen mit dir Mitleiden hatten/ also hab auch itzt du/ und alle liebe heiligen Mitleyden mit mir armen Sunder.

Ich bin zwar keines Mitleyden wurdig/ dannoch bin ich so höchsten bedurfftig/ dann wan du mir O Gott! nicht gnädig bist/ so hab ich weder hier/ noch dort Gnad zu hoffen.

O du Creutz hangender JESU! Zu Ehren deines bluttigen Creutz-Wegs/ gehe ich ietzund diesen sauren Weg/ und opfere dir alle meine Stritt auff.

O Wolte GOTT! daß ich auff solche weise konte zum Todt gehen/ wie du zum Todt gegangen bist/ und das ich köte fur dich leyden/ wie du fur mich gelitten hast.

Wolte Gott! daß ich gantz unschuldig wäre/ und diesen meinen Todt umb der Gerechtigkeit willen ietzund leyden muste/ aber ach leyder! ich bin ein gottloser Sunder/ und hab diese Marter/ und Todt tausent mahl verdienet. Es ist mir aber von Hertzen leyd/ und

bitte

bitte dich demuttiglich/ umb Verzeyhung.

Verzeyhe mir o CHRISTE JESV! ach verzeyhe mir! und gedenck nicht mehr an den grossen Schmach so ich dir hab zugefugt/ alle meine Sunden/ die ich von Jugend auff iemahl begangen hab/ seynd mir von Hertzen leyd/ furnemblich darumb: weil ich dich meinen lieben GOTT so schwarlich beleidiget hab.

Du mein lieber GOTT hast mir alles guttes gethan/ ich aber undanckbahrer Sunder/ hab dir alles Leyds gethan. Meine schware Sunden haben dich auffs Creutz gebracht/ und haben dir meinem lieben Gott den bitteren Todt angethan. Drum ist es recht und billig/ daß ich in diß Vnglick geratten bin/ und ietzt zu meiner Schand den bittern Todt leyden muß.

O Du gerechter GOTT! ich lobe deine Gerechtigkeit/ und will ietzt und von Hertzen gerne disen smalichen Todt oberstehen. Nehm du den selben an/ zur Verschonung deines Zorns/ und

zur gantzlicher Gnugthuhung der wohlverdienten Straffen.

O CHRISTE JESV! gleich wie du am Oelberg zu deinen Vatter sprachst: Mein Vatter! kan dieser Kelch nicht von mir gehen/ ich trincke ihn dann :/: so geschehe dein Will/ also spreche ich auch von gantzem Hertzen/ zu deinem Himmlischen Vatter mit deinen eigenen Wortern/ und mit deinen Mund/ und Hertzen: Mein Allerliebster Vatter/ kan dieser Kelch nicht von mir gehen/ ich trincke ihn dann :/: so geschehe dein Wille.

Mein Hertz-Allerliebster GOTT, kan dieser bitterer Todt der bitteren Pein und Todtes/ von mir nicht genommen werden/ es seye dan das ich ihn trincke :/: so geschehe dein Gottlicher Will.

O Guster JESV! gedenck wie dir damahl zu Muth und Hertzen war/ als du diese Worth sprachest: gedenck was vor Gewalt du deiner Natur anthatest; als du dich freywillig dem Gottlichen gerechten Willen wollkom-

kömētlich unterwarfest/ ūd gegē deine eigene Natur in dē Bitteren Todt dargabest/ woruber deine schwache Natur in solche Angst/ und Noth gerithe/ das alle deine Glieder erzuttertten/ deine Haare gen Berg stunden/ dein Hertz in Leibe klopffte/ und der bittere bluttige Schweis von deinem gantzen Leib ausflosse/ und auff die Erde ranne. Du auch fur grosser Angst so schwach und kraftlos wurdest/ daß du zu Boden fielest/ und in Todes Nothen geritest. Mit dieser grossen Noth hab ich ein Hertzliches Mitleyden und es erbamet mich deiner/ daß du mich zu erlosen/ in solches Leyd gerathen bist.

Ich bitte dich aber auch mein allerliebster JESV! du wollest auch mit mir elenden armen Sunder hertzlich Mitleyden tragen. Ich geb mich zwar freywillig in dē sehr bittern Todt gleich wohl entsetzet sich mein Hertz ūd meine Natur gewaltiglich dargegen. Drum bitte ich dich mein Herr/ starcke meine schwache Natur/ und verleyhe mir

Gnad

Gnad instehendes Leyden vnd den so bittern Todt standhafftig zu ubertragen.

O liebster Himmlischer Vatter! verleyhe mir deine Gnad/ und starcke mein blödes Hertz.

O Gütigster JESV! verleyhe mir deine Gnad/ und starcke meine schwache Natur.

O Jungfraw MARJA! erwerb mir Gottes Gnad/ wende deine milde Augen zu mir/ und stehe mir treulich bey.

O lieber Heiliger Schutz-Engel! ach stehe mir bey/ und verlaß mich nicht in dieser grosser Noth. O ihr alle lieben Heiligen! ich ruffe euch treulich an/ und bitte demütiglich/ umb JESV CHRISTI Willen/ ach kommet mir doch zu Hülff/ und stehet mir treulich bey/ in meiner letzten Noth.

Toż po Polsku.

O Naydobrotliwszy IEZV! teraz ći wzmiánkę czynię y

przy-

pominam owę bárdzo gorzką drogę gdyś z Krzyżem twoim ná gorę Kálwáryi nędznie ſzedł; przez tę gorzką drogę, proſzę ćię pokornie, ábyś mi teraz raczył być miłośćiw.

O Nayſłodſzy IEZV! ách weyzryi w tę godźinę z wyſokiego Niebá, y obroć twoie łáſkáwe Oczy ná mizernego grzeſzniká, ktory z wielkim ſmutkiem muſzę oſtátnią drogę odpráwiáć.

Pámiętay o Naykocháńſzy IEZV! iáko ći ná ten czás przykro było, gdyś od oprawcow do gorzkiey krzyżowey śmierći niemiłośćiwie był prowádzony; więc rácz ſobie wſpomnieć ná mnie iáko mi przykro, y nie ze ſmákiem mnie mizernemu grzeſznikowi, ktory tákże ná gorzką śmierć prowádzon ieſtem. Ták

Ták iáko ná ten czás wſzyſcy dobrzy ludźie z tobą ubolewáli, ták też miey y ty, y wſzyſcy mili Swięći użalenie zemną mizernym grzeſznikiem.

W prawdźie nie ieſtem godźien żadnego użalenia, iednák go wielce potrzebuię. Bo gdy mi ty BOZE nie będźieſz miłośćiw, więc nie mam ſię áni tu, áni ná támtym świećie łáſki ſpodźiewáć.

O IEZV Krzyż noſzący, ná cześć y chwałę twoiey krzyżowey drogi y krwáwey, idę w tę gorzką drogę, y ofiáruię moie wſzyſtkie kroki w twoie boleſne kroki.

O dałżeby to BOG! ábym tym ſpoſobem mogł iść ná śmierć, iákoś Ty ſzedł ná śmierć y ábym ták mogł zá ćiebie ćierpieć, iákoś ty zá mnie ćierpiał.

Dałże-

Dałżeby to BOG! ábym ták był niewinny, á tę moię śmierć dla spráwiedliwośći mogł ćierpieć.

Ale áh mnie nieſtyty! wzdyżem ći ia to niezbożny grzeſznik, y záſłużyłem tę mękę y śmierć więcey ániżeli tyśiąc rázy. Alec mi z cáłego ſercá żal, y proſzę pokornie odpuſzczenie.

Odpuść mi o CHRYSTE IESV! ách odpuść mi! y nie pámiętay więcey ná ták wielką háńbę ktorąmem ći uczynił. Zá wſzyſtkie moie grzechy ktorem kiedykolwiek od młodośći moiey popełnił żáłuię z ſercá; oſobliwie dla tego żem ćiebie mego miłego Bógá ták ćiężko obráźił.

O moy kochány BOZE! wſzyſtkoś mi dobro wyświadczył: ia záś niewdźięczny grzeſznik wſzyſtka-

kamem ći żáłość zádał. Moie ćiężkie grzechy przybiły ćię do krzyżá, y byłyć okázyą gorzkiey śmierći. Dla tego słuszna żem w to nieszczęśćie wpadł: y teraz z moim wstydem tę śmierć podeymowáć muszę.

O spráwiedliwy BOZE! chwalę twoię spráwiedliwość, y chcę teraz z cáłego sercá tę wstydliwą śmierć podiąć. Przyimi ią ná oddalenie twego gniewu. y ná dosyć uczynienie zásłużoney káry.

O CHRYSTE IEZV! ták iákoś ná Gorze Oliwney do twego Oycá mowił: Moy Oycze, nie możesz ten kielich odemnie być oddalonym, áż go pić będę? więc stań się wola twoiá: Dla tego też wymawiam z cáłego sercá mego, twemi włásnemi słowy, twemi

usty y

uſty y ſercem do twego Niebieſkiego Oycá: Moy naykocháńſzy Oycze, nie możeſz ten gorzki kielich być odemnie oddalonym áż go pić będę? więc niech ſię ſtánie wola twoiá.

O moy z ſercá naykocháńſzy Boże! ieżeli nie można áby ten kielich gorzkiey męki y śmierći odemnie odſzedł áż go wypiię? niech ſię ſtánie wola twoiá.

O ſłodki IEZV! wſpomniey iákoć ſię tobie ná ten czás powodźiło, gdyś te ſłowá wymowił. Pámiętay iákoś wielki gwałt twoiey náturze uczynił, gdyś ſię dobrowolnie Boſkiey woli doſkonále poddał, y przećiwko twey własney nátury w nayſtráſznieyſzą, y gorzką śmierć rzućił. Przez co twoiá ſłába nátura wták ćiężki ſmu-

tek, y w gwałt wpádłá, że áż wszystkie twoie żyły wzdrygnęły się, twoie włosy wzgorę podniosły się. twoie Serce w Ciele mocno pukáło, á gorzkie krwáwe krople z twego ćiáłá bez miáry z ćiekáły, y padáły ná źiemię. Y zostałeś też sam z wielkiego smutku ták słábym, y bez śiły, żeś áż do źiemi upadł, práwie konáiący. W twoim tym ćiężkim smutku mam wielkie użalenie, y żalę się nád tobą, żeś dla mnie ten żal miał.

Ale ćię też proszę moy naymilszy IEZV: ábyś też raczył ze mną mizernym grzesznikiem serdeczne mieć użalenie. Poddáię się w prawdźie dobrowolnie ná tę bárdzo gorzką śmierć, luboć się serce moie wzdryga, y moiá náturá gwałtownie sprzećiwia. Dla tego pro-

szę

ſzę ćię o moy Pánie! pokrzepcz moię ſłábą náturę, y użycz mi łáſki, moię náſtępuiącą mękę, y ták gorzką śmierć ſtátecznie znośić.

O kocháný Oycze Niebieſki! użycz mi twey łáſki, y pokrzepczay moię ſłábą náturę.

O dobrotliwy Synu Boży! użycz mi łáſki, á pokrzepczay moię ſłábą náturę.

O ſłodki Duchu Swięty! użycz mi twoiey łáſki, á pokrzepczay moię ſłábą náturę.

O Swięta Pánno MARYA! uproś mi łáſkę Bożą, obroć twoie łáſkáwe oczy do mnie, y rácz mi wiernie być przytomną.

O miły Swięty Aniele Strożu! rácz być przy mnie, y nie rácz mię opuśćić, w tym moim ćieżkim przypadku y biedźie.

O Wszyscy Swięći Páńscy! wzywam was wiernie, y proszę pokornie, dla miłośći IEZVSA CHRISTVSA, ách ráczćiesz mi przybyć ná pomoc, y ráczćie być wiernie przy mnie w moiey ostátniey potrzebie, Amen.

Hic fiat aliqua morula, nè Reus nimium fatigetur; postmodùm det ipsi Quinq; Vulnera Crucis osculanda cum sequenti Oratione. Si placuerit: poteris post singulas Orationes addere: Pater, & Ave.

Osculum quinq; Vulnerum.

Zum Kuß der rechten Hand.

O Gecreutzigster JESV! mit Hertzlicher Lieb und Andacht / kusse ich die schmertzliche Wund deiner Heiligen rechten Hand / und bitte dich durch den grossen / schmertzen / so du darinnen gellitten hast / reiche mir deine rechte Hand und fuhre mich zu der Seligkeit / Amen.

Zum Kuß der lincken Hand.

O Gecreutzigster JESV! mit Hertzlicher Lieb und Andacht küsse ich die schmertzliche Wunde deiner heiligen lincken Hand/ und bitte dich durch den grossen Schmertzen/ so du darinnē gelitten hast/ verzeyhe mir alle meine Sünden/ so ich durch Unterlassung gutter Wercke begangen habe/ Amē.

Zum Kuß des rechten Fuß.

O Gecreutzigster JESV! mit Hertzlicher Lieb und Andacht küsse ich die schmertzliche Wunde deines heiligen Rechten Fuß/ und bitte dich durch den grossen Schmertzen/ so du darinnen gelitten hast/ verzeyhe mir alle meine Sünden; so ich mit Verrichtung böser Wercken begangen habe. Amen.

Zum Kuß des linken Fuß.

O Gecreutzigster JESV! mit hertzlicher Lieb/ und Andacht/ küsse ich

die schmertzliche Wunde deines Heyligen lincken Fuß; und bitte dich durch den Schmertzen so du darinnen gelitten hast/ verzeyhe mir alle meyne Sünden/ so ich mit bosen Gedancken begangē hab/ Amen.

Zum Kuß der Seiten Wund.

O Gecreutzigster JESV! mit hertzlicher Lieb und Andacht/ kusse ich deine süsse Wund deines Lieb reichen Hertzens; und bitte dich durch die Grosse Lieb/ mit welcher du dieselbige empfangen hast; ach nehme meine Sundige Seele! wan sie von meinen Leib abscheidet/ in diese h Wund/ A.

Toż sámo po Polsku.

Do pocáłowania prawey ręki.

O Vkrzyżowány IEZV! z serdeczną miłośćią, y nabożeństwem, cáłuię tę bolesną ránę twoiey

iey Swiętey práwey Ręki; y proſzę ćię, przez wielką boleść, ktorąś w niey ćierpiał, poday mi twoię práwą Rękę, y prowadź mię ná zbáwienie, Amen.

Do pocáłowánia lewey Reki.

O Vkrzyżowány Iezu! z ſerdeczną miłośćią y nabożeńſtwem cáłuię boleſną Ránę twoiey Sw. lewey Ręki: y proſzę ćię przez wielką boleść, ktorąś w niey ćierpiał; odpuść mi moie wſzyſtkie grzechy, ktorem przez opuſzczenie dobrych uczynkow popełnił. Amen.

Do pocáłowánia práwey Nogi.

O Vkrzyżowány Iezu! z ſerdeczną miłośćią, y nabożeńſtwem

cáłuię bolesną Ránę twoiey świętey práwey Nogi; y proszę ćię przez wielką boleść ktorąś w niey ćierpiał; odpuść mi moie wszystkie grzechy, ktorem z uczynieniem złych spraw popełnił, Amen.

Do pocałowánia lewey Nogi.

O Vkrzyżowány IEZV! z serdeczną miłośćią, y nabożeństwé, cáłuię bolesną Ránę twoiey świętey lewey Nogi; y proszę ćię przez onę wielką boleść, ktorąś w niey ćierpiał, odpuść mi moie wszystkie grzechy, ktorem kiedykolwiek złemi myślámi popełnił, Amen.

Do pocałowania Boku.

O Vkrzyżowány IEZV! z serdeczną miłośćią y nabożeństwé

cáłuię

cáłuię ſłodką Ránę twoiego w miłość bogátego Sercá, y proſzę ćię przez wielką miłość z ktorąś tey Rány doſtał, áćiś weźmi moię grzeſzną duſzę gdy z ćiáłá mego wynidźie, Amen,

SI reus petat hauſtum, detur ei vitrum vini, quod Sacerdos prius benedicat, id, quòd ſemper fiat, quando Reus petit bibere.

Benedictio Vini.

DOmine IESV CHRISTE, qui in Cruce fel & acerũ bibiſti: bene ✠ dic hoc vinum ut ſit in confortationem animæ hujus captivi, contra omnes inſidias hoſtis maligni. In Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen.

Zum ersten Trunck spreche der arme Sünder also.

O Herr JESV CHRISTE! zu Ehren/ der Martyren/ und Gallen so du vor deiner Creutzigung zu Gottes Ehren versuchst hast/ wil ich ietzund diesen Tunck trincke/ in Nahmen Gottes Vatters/ Gottes Sohn/ Gottes Heiligen Geists, Amen.

Zum anderen Trunck.

O Herr JESV CHRISTE! zu Ehren/ des bittere Durssts; so du am heyligen Creutz gelitten hast/ wil ich ietzund diesen Trunck trincken. In Nahm Gottes Vatters/ 2c.

Zum dritten Trunck.

O Herr JESV CHRISTE! zu Ehren des sauren Esigs so du am heiligen Creutz getruncken hast/ wil ich ietzund diesen Trunck trincken. In Nahmen: 2c.

Toż po Polſku.

Gdy pierwſzy raz weźmie napoy więźień, niech ták mowi:

O Pánie IEZV CHRYSTE! ná cześć y chwałę Męki twoiey żołći ktoreyeś przed twoim ukrzyżowániem ſkoſztował, chcę teraz ten napoy pić. W Imię Oycá, y Syná, y Duchá S. Amen.

Przy drugim napoiu niech mowi.

O Pánie IEZV CHRYSTE! ná cześć y chwałę twego gorzkiego prágnienia ktoreś miał wiſząc ná krzyżu, chcę teraz ten napoy pić. W Imię Oycá, y Syná, &c.

Przy trzecim napoiu.

O Pánie IESV CHRYSTE! ná cześć y chwałę kwáśnego octu, ktoryś ná krzyżu pił, chcę ia ten trunck pić. W Imię Oycá, &c.

ATtendat Cõfessarius, nè nimium detur Reo, incidatq; in aliquam temulentiam, aliàs foret ineptus ad se disponendum ad mortem.

Si via longior sit, possunt valde utiliter recitari Litania de Nomine IESV, de Passione Domini, Lauretana, de B. V. Dolorosa, quæ in Libris ad id paratis esse debent præstò. Sacerdos has Litanias oret alta voce dicatq; Reo, ut respondeat Miserere mei; vel Ora pro me. Roget insuper comitantes, ut simul orent respondentes: Miserere ei. vel Ora pro eo.

Poterit etiam utiliter recitari Rosarium, si via valde longa sit, & rogentur comitantes simul orare. Post singulas autem Decades interponuntur Credo, ea intentione, nè dæmon contra fidem tentet moriturum.

Habeãtur quoq; plures Orationes utiles, & huic tempori fatali percõmodæ, ut sunt: cõmẽdatio sui ipsius Deo, & B. V. M, O Domina mea Sancta MARIA, &c. Sub tuum præsidium, &c.

Quando brevi venitur ad locum supplicij, tùm Sacerdos admoneat reum, ut faciat tres sequentes Orationes cum genuflexione inter procedendum, & tunc post singulam genuflexionem, interponatur una Oratio ex sequentibus.

Der erste Fuß-Fall.

O Herr JESU CHRISTE! ich erwahne dich des ersten Fußfalls/

so du am heiligen Oelberg vor deinem Vatter thatest/ als du auf deine Knie fielest/ und ihn so hertzlich batest/ das er den bittern Kelch von dir abnehmen wolte. Zu Ehren dieses ersten Fuß-Falls falle ich auf meine Knie. (hic genuflectat Sacerdos cum Reo. und bitte von Hertzen/ O liebster Himmlischer Vatter verleyhe mir doch Gnad den bitteren Kelch des Tods zu deiner grossen Ehrē standhafftiglich außtrincken.

Hic surgant, & inter eundum orent.

Der Andere Fuß-Fall.

O Herr JESU CHRISTE! jetzund ermahne ich dich des andern demuthigen Fuß-Fall/ so du am heiligen Olberg vor deinem Himmlischen Vatter thatest/ als da für grossen Leyd auf dein Angesicht fielest/ und ihn so hertzlich batest/ daß er den bittern Kelch von dir abnehmen wolte; zu Ehrē dieses andern Fußfalls/ fall ich zum anderen mahl auf meine sündige Knie

Hic

(hic ambo genuflectant) und bitte von Hertzen-Grund/ o lieber Himmlischer Vatter! starcke mich in meinem Todt/ und Verleyhe mir ein seeliges Ende. Amen

Hic surgant, & inter eundum orent.

Der dritte Fuß-Fall.

O Herr JESV CHRISTE! ietzund ermahne ich dich des dritten demuthigen Fußfallß so du zu deinem Vatter am heiligen Olberg thatest; als du für todlicher Angst/ auf die Erden nider fielest/ und ihn so hertzlich batest/ daß er den bitteren Kelch abnehmē wolte; Zu Ehren dieses dritten Fußfallß falle ich auff meine sundige Knie zum dritten mahl nieder. (hic ambo genuflectant, capite inclinato orent) biege mein Haupt zur Erden / und bitte von Hertzen Grund O lieber Himmlischer Vatter! nem auf mein arme Seele zu dir in die ewige Freuden. Amen.

Toż po Polſku.

W drodze bliſko placu trácenia, troie poklękánia.

O Pánie IESV CHRYSTE! przypominam ći owe pokorne poklękánie, ktoreś ná Gorze Oliwney przed Oycē twoim Niebieſkim, uczynił, gdyś ná twoie koláná upadł, y iegoś ták ſerdecznie prośił, áby był raczył od ćiebie gorzki kielich męki oddalić. Ná cześć tego upádnienia pierwſzego na koláná, y ia poklękuię, (*Hic genuflectat Sacerdos cum reo,*) y proſzę z cáłego ſercá: O miły Oycze Niebieſki użyczże mi łáſki, gorzki kielich śmierći ſtátecznie wypić. *Hic ſurgant, & inter procedendum orent.*

Drugie

Drugie poklęknienie.

O Pánie IESV CHRYSTE! teraz ći przypominam drugie poklęknienie pokorne, ktoreś uczynił przed Oycem twoim Niebieſkim, ná Gorze Oliwney, gdyś od wielkiego ſmutku ná Twarz upadł, y y iegoś ták ſerdecznie prośił, áby od ćiebie raczył kielich gorzkiey męki oddalić. Ná cześć tego drugiego poklęknienia, upadam ia drugi raz ná moie grzeſzne koláná, (*Hic ambo genuflectant*) y proſzę z cáłego ſercá: o miły Niebieſki Oycze! pokrzepczay mię w moiey śmierći, y użycz mi zbáwienny koniec. Amen.

Hic ſurgant & inter eundum orent.

Trzećie poklęknienie.

O Pánie IESV CHRYSTE! teraz ći przypominam trzećie pokorne poklęknienie, ktoreś ná Gorze Oliwney przed Oycem Niebieſkim uczynił, gdyśod śmiertelnego ſmutku, y boiáźni ze wſzyſtkim Ciáłem ná źiemię upadł, y iegoś ták ſerdecznie prośił, áby od ćiebie raczył był gorzkiey męki kielich oddalić. Ná cześć tego trzećiego poklęknienia, upadam po trzećie ná moie grzeſzne koláná, (*hic ambo flectant, & capite inclinato dicant:*) náchylam głowę moię do źiemi, y proſzę z cáłego ſercá, o miły Oycze Niebieſki! weźmi moię grzeſzną duſzę do wiecżney rádośći, Amen.

Prope locum supplicij Oratio perutilis quæ nunquam intermitti debet.

JEtzund O guttiger Gott! komme ich algemach zu dem ienigen Ort alwo ich nach der Gerechtigkeit meine Straff empfangen werde/ so ermahne ich dān dich o allersusster JESV! der grossen Angst und Noth/ so dich damahl Anstiste/ als du mit deinem Creutz zum Fuß des Bergs Calvarie gleichsam halb Todt ankamest/ und fur grosser Forcht des Todes urplotzlich nieder-fielest. O Guttigster JESV! der Berg Calvarie darauf ich sterben muß ist allernachst hiebey/ und meine schwache Natur entsetzt sich sehr darfur: Der Geist ist zwar willig/ daß Fleisch ist aber schwach. Drumb bitte ich demuttiglich/ durch selbige grosse Angst/ so dich am Berg Calvarie zu Boden hat geworffen; ach starcke mein Schwaches Fleisch! und troste mein

betrubten

betrubten Geist/ durch jene grausame Marter/ so du in deiner Creutzigung an Hand und Fussen gelitten hast/ seye demuthig gebeten/ daß du mir wollest verleyhen meine instehende Marter/ zu deiner grossen Ehr/ und meiner Seelē Heyl/ geduldig zu leyden. Ich bekenne vor dir o Herr! und vor der gantzē Welt/ daß ich diesen Schmalichen Todt/ wegen meiner schwaren Sunden/ billig verschuldet hab. Drumm nimm ich auch ihn von gantzen Hertzē an/ und will ihn mit Gedult/ zu Gottes Ehren leyden.

Gleich wie mein liebster JESUS/ sein bitteres Leyden und Todt fur mich gelitten hat: also will ich ietzt auch diese Pein und Todt / fur ihn gedultig leyden. Deß wegen opffere ich dir/ o allerliebster JESU! diesen meinen schmalichen Todt / und alles was ich leyden werde/ zu Ehren deines bittersten Tods/ und aller Pein und Marter/ so du fur mich gelitten hast. Ich opffere dir meine Angst / zu Ehren deiner Angst/ ich opffere dir meine Schäd/

zu Ehren deiner Schand; ich opffere dir meine Schmertzen/ zu Ehren deiner Schmertzen/ ūd ich opffere dir mein Leben/ zu Ehren deines Lebens.

Von der Welt begehre ich keine Gnad/ von dir aber o JESV! begehre ich alle Gnad / gleich wie der Schecher am Creutz hat von dir Gnad begehrt/ als er mit reumittigem Hertzen/ zu dir o JESV sprach: sey meiner eingedenck/ wan du wirst kommē in dein Reich; Also sprech ich auch ietzt mit gantz bereuten Hertzen/ und mit starcken Vertrawen. Sey meiner eingedenck o barmhertziger JESV droben in deinem Reich/ und nimm meine arme Seele zu dir in Gnaden auff. Ach sprech doch auch zu mir. waß du zum Schecher sprachest: warlich sag ich dir: heut wirst du bey mir sein in meinem Paradeys.

O Gnadigster JESV! wie gern wolte ich sterben wan ich versichert ware/ daß ich noch diesen Tag bey dir sollt droben seyn/ in deinem Paradeys. Ich verhoffe es festiglich und verlaß mich

mich mit gantzen Vertrawē auff deine unendliche Barmhertzigkeit/ und auff dein bitter Leyden und Sterben und auff dein kostbaaren Werth deines rosenfarben Bluts: und auff die reiche Verdienst/ und allerkrafftigste Furbitt/ deiner glorwirdigsten Mutter/ und aller lieben Heiligen: welche ich von gantzen Hertzen/ und gantz vertraulich an ruffe/ daß sie mich armen Sunder ihrer Furbitt/ und Verdiensten wollen theilhafftig machen.

Die meiste Forcht so ich hab/ ist diese: o mein JESV! wie ich vor deinē strengen Gericht ietzunder werde erscheinen. Dann ich weiss ungezweiffelt/ daß ietzt uber ein kleines meine arme sundige Seele/ wann sie von meinen Leib abscheidet/ vor dein strenges Gericht werde gefuhrt werden/ und uber mein gantzes Leben werde Rechenschafft mussen geben. O GOTT wie werde ich bestehen! O CHRISTE JESV! wie werd ich bestehen/ was werde ich sagen/ wann du mich wirst fragen. Ich hab ia mein Lebtag viel

tausent Sündē gethan; ich hab mich von Kindheit auff dich mein liebsten Gott/ viel hundert tausent mahl gar groblich erzürnet. Ich bekenne aber meine Schuld/ und klage mich schmertzlich an/ vor dir o guttiger GOTT! und vor allen Engelen und Heyligen. Mitt aller Vertraulichkeit bitt ich mit dem H. Dawid. Nicht gehe mit mir ins Gericht o allerguttigster Herr! dann vor deinem Angesicht wird kein Mensch gerecht erfunden; Jetzund in der Zeit der Gnad und Barmhertzigkeit/ bitt ich umb Barmhertzigkeit/ damit du mich o Herr in der Zeit der Gerechtigkeit/nicht wollest verdammē. Verzeihe mir o GOTT! ach verzeyhe mir umb JESV CHRISTI willen/ welcher am H. Creutz für mich gebeten hatt.

Zur Gnugthuung meiner Straffen opffere und verehre ich dir mein aller liebster GOTT! die überflussige Gnugthuūg/ und das gātze bittere Leyden/ wie auch das Göttliche Blut deines Sohns JESV CHRJsti/ in glei-

chen

che opffere ich dir auch/ die reiche Verdiensten der allerseligsten Jungfrau MARJA/ und aller lieben Heiligen. Wie auch alle Heilige Meßen/ welche in der gantzen Welt biß zum jungsten Tag gelesen werden. In welche alle ich mich befehle/ und von gantzen Hertzen begehre derselben theilhafftig zu werden. Amen.

Toż po Polsku.

TEraz, o dobrotliwy BOZE! przychodzę nie zádługo ná owe mieysce, gdźie według spráwiedliwośći moię kárę otrzymam. Więc przypominam ći o Naysłodszy IEZV! owę wielką boiáźń, y trwogę, ktora ćię ná ten czás nápádłá, gdyś z twoim krzyżem pod gorę Kálwáryi tákże w puł umárłym przyszedł, od wielkiey boiáźni śmierći ná źiemięś upadł. O dobrotliwy IEZV! Gora Kálwáryi ná

ryi ná ktorey umieráć mam w pobliſkośći, á moiá ſłába náturá bárdzo ſię tego wzdryga. Duchći w prawdźie ochotny, ále ćiáło ſłábe. Dla tego proſzę ćię pokornie, przez owę wielkie lękánie ſię, ktore ćię ná Gorze Kálwáryi o źiemię uderzyło, ách rácz pokrzepczáć moie ſłábe ćiáło, y poćieſz mego ſmętnego Duchá.

Przez owę ſtráſzną mękę, ktorąś pod czás ukrzyżowánia ná rękách y nogách ćierpiał, rácz być pokornie ubłagánym, ábyś mi użyczył moię náſtępuiącą mękę ná twoię większą cześć, y moiey duſzy zbáwienie ćierpliwie znośić.

Wyznawam o Pánie! przed tobą y przed cáłym świátem, żem tę wſtydliwą śmierć dla moich ćiężkich grzechow ſłuſznie záſłużył.

Dla

Dla tego też ia z cáłego ſercá przyimuię, y chcę ćierpliwie znieść ná chwałę Boſką; ták iáko moy kocháńy IEZVS ſwoię gorzką mękę y śmierć zá mnie ćierpiał, ták ia też chcę tę mękę y śmierć dla niego ćierpliwie znieść.

Dla tego ofiáruię ći o naymilſzy IEZV! tę moię hánicbną y ſromotną śmierć, y to cokolwiek ćierpieć mam, ná cześć Twoiey gorzkiey śmierći, y wſzyſtkiey męki y boleśći, ktoreś ty dla mnie ćierpiał.

Ofiáruię ci moie lękánie ſię, ná cześć twego lękánia ſię, moię ſromotę, y wſtyd ná cześć Twoiey ſromoty y wſtydu, ofiáruię ći moię boleść, ná cześć twoiey boleśći, á ofiáruię ći też moie żyćie, ná cześć twego żyćia.

Od

Od świátá nie prágnę y nie żebrzę żadney łáski, od ćiebie záś o IEZV! prágnę wszelkiey łáski, ták iáko Łotr od ćiebie łáski prágnął, gdy skruszonym sercem do ćiebie o IEZV mowił: Pámiętay ná mnie Pánie! gdy przyidźiesz do Krolestwá twego. ták też y ia z cáłe skruszonym sercem mowię, y z mocną ufnośćią: Pánie pomni ná mnie; o miłośierny IEZV! ná wysokośći w Krolestwie twoim, y przyimi moię nędzną duszę w łásce twoiey do śiebie, á mowże też do mnie coś do Łotrá mowił: Zá prawdę powiádam ći, dźiś ze mną będźiesz w Ráiu moim.

O w Łáski bogáty IEZV! iákobym ia rad umierał; gdybym był pewnym, żebym iesczcze dźiś miał bydź u ćiebie w twoim Ráiu. Spo-

dźiewam ſię ſtátecznie, y ſpuſzczá ſię z zupełną ufnośćią, ná twoie nieſkończone miłośierdźie, y ná twoię gorzką mękę y śmierć, y ná twoy drogi walor y ſzácunek twoiey przenaydroższey Krwi; y ná bogáte zasługi, y nayſkutieczniey-ſzą przyczynę twoiey Przebłogo-ſłáwioney MATKI, y Wſzyſtkich Swiętych; ktorych z cáłego ſercá, y z wielką ufnośćią wzywam; áby mię mizernego grzeſzniká, ſwoich zasług y przyczyn uczynili uczeſtnikiem.

Naywiękſza boiaźń ktorą mam, ieſt tá o moy IEZV! iáko mam przed twoim ſtráſznym ſądem ſtánąć. Bo wiem nie wątpliwie że w krotce moiá grzeſzna duſzá gdy z ſwego ćiáłá wynidźie, przed twoy ſurowy ſąd będźie poprowádzoną,

y z cá-

y z cáłego mego żyćia będźie muśiáłá ráchunek oddáć. O BOZE iákoż ia to wytrzymam? O CHRYSTE JEZU! iákoż ia to wytrzymam? á coż ia powiẽ, gdy mię śię spytasz? Wszákem ći ia to przez cáłe żyćie ták wiele tyśięcy rázy zgrzeszył. od sámego dźiećińštwá mego Ciebiem kochánego BOGA po sto tyśięcy rázy bárdzo niedyskretnie obráźił y rozgniewał. Alec iednák wyznáię moię winę, y skárżę śię przed tobą, o dobrotliwy BOZE! y przed wszystkiemi Aniołámi twoiemi y wszystkiemi Swiętemi.

Z wszelką ufnośćią proszę ćię z Swiętym Dawidem: Nie wchodź zemną w sąd- O naydobrotliwszy Pánie! bo przed twoim Obliczem żaden człowiek nie będźie spráwiedliwym ználeźiony, Teraz w czá-

śie

śię łáski y miłośierdźia, proszę ćię
o miłośierdźie, ábyś mię podczás
Sądu y spráwiedliwośći nie raczył
potępić. Przepuść mi Pánie BO-
ZE, ách odpuść mi dla miłośći
CHRYSTVSA Páná, ktory się ná
krzyżu zá mnie modlił.

Ná dosyć uczynienie moiey ká-
ry, ofiáruię ći y dáię moy nayko-
chánszy BOZE, zupełne zádosyć
uczynienie, y cáłą gorzką mękę,
iáko też y ubostwioną Krew twego
Páná IEZVSA CHRYSTUSA, ofiá-
ruię ći tákże bogáte zasługi Prze-
naybłogosłáwieńszey MARYEY
Pánny, y wszystkich Swiętych, iá-
ko też y wszystkie Msze, ktore w
cáłym świećie aż do sądnego dniá
będą się odpráwowáć, ktorym się
wszystkim zálecam, y cáłego sercá
prágnę tych być uczestnikiem A-
men.

Si

SI ad locum supplicij ventum fuerit, Sacerdos induat Reum, ut adhuc semel confiteatur, saltim ea, quæ magis gravant; aut ad minimum repetat unicum peccatum jam confessum, ut possit iterum absolvi, & Sacramenti Pœnitentiæ particeps fieri, quod ipsi maximè conducit ad satisfactionem peccatorum, & ad majorem gloriam in Cœlis; & cùm non adsit sedes, aut locus commode sedendi; genuflectat cum Reo in medio seu circuli seu coronæ circumstantium, & antequam incipiat confiteri oret cum eo sequentem formulam contritionis, Amen.

Modus excitandi contritionem.

O Allerguttigster JESV! alle meine Sunden seynd mir von Hertzen leid / weil ich dich meinen liebsten GOTT so offt und schwerlich erzurnet habe. Der du mich so sehr geliebet / das du dein Leben fur mich dargegeben / und dein kostbarliches Blut fur mich vergossen hast. Ach lieber JESV! verzeyhe mir umb deines bittern Leydens willẽ. Ich verzeyhe auch umb deiner Lieb willen allen denjenigen / so mich jemahl bleidiget haben; dann ich liebe dich / o mein JESV: und begehre dich zu lieben in alle Ewigkeit.

Tu

Toż po Polsku.

ONaygodnieyszy IEZV! żáłuię zá moie wszystkie grzechy cáłego sercá, żem ćiężko kocháegoBOGA ták często, i ćiężko obráił, y rozgniewał; ktoryś mię ták árdzo umiłował, żeś y żyćie swoe zá mnie łożył, y swoięś Krew rzenaydroższą zá mnie wylał. Ach lobrotliwy IEZV! odpuść mi proźę, dla twoiey gorzkiey Męki. Ia eż odpusczam dla ćiebie wszytkim tym ktorzy mię kiedykolwiek bráźili. Bo ćię kocham o moy IEZV! y prágnę ćię kocháć ná wieki. Amen.

SVb Confeßione seriò ipsum admoneat ad veram contritionem. & actualem amorem DEI eliciendum quia est præcepti Divini, ut aiunt Casuistæ, quod in articulo seu periculo mortis teneamur elicere actualem amorem DEI. Inducat etiam eum ad ignoscendum inimicis, & iis qui ad mortem ejus cooperati sunt.

Non est necessarium festinare, cum lictores non poßint eum in tali actu interturbare. Ideirco faciat ibi officium suum cum magno zelo animæ istius miserrimæ Impositam pænitentiam unius circiter Orationis Dominicæ. Reus oret audiente Sacerdote: quâ finitâ dicat ei, ut omnes præsentes roget, pro ipso unum Pater. & Ave *orare hoc modo:*

Ihr meine liebe Freund/ ich bitte euch umb Gottes willen; verzeyhet mir mein böseß Exempl/ und bettet nur ein eintziges Vatter unser, und Ave MARIA, Fur mich/ das mir GOTT ein seeliges End verleyhe.

Toż po Polsku.

MOi mili przyiaćiele, proszę was dla miłośći Boskiey, ábyśćie mi przebaczyli moy zły przykład, á mowćie tylko zá mnie iedno Oycze nász, y Zdrowáś MARYA, áby mi BOG użyczył szczęśliwe zkonánie.

Sacer-

Sacerdos cum Reo, & omni populo genuflectens oret alta voce unum Pater & Ave, *& postquam surrexerit dicat ad eum.*

NUn mein lieber N. gebt eich getrost in Willen Gottes/ dann mit diesen Todt bezahlet ihr ewre schwere Sunden. Die liebe Engeln sein gegenwartig/ welche ewre arme Seel in den Himmel tragen werden. Vor ewren letzten End kisset noch ein mahl das H. Creutz und sprecht mit Hertzen und Mund.

O Herr JESV CHRISTE! in deine H. Hande befehle ich mein Geist/ JESV du Sohn Dawids erbarme dich meiner.

O Gecreutzigster JESV! sey mir gnadig.

Toż sámo po Polsku.

TEraz moy miły N. zdaycie się ná wolą Boską z wszelką pocie-

chą, bo tą śmierćią płáćićie zá wſzyſtkie waſze grzechy. Mili Aniołowie ſą przytomni, ktorzy ubogą duſzę wáſzą do Niebá zánieſą. Przed wáſzym oſtátnim końcem, pocáłuyćie ieſzcze Swięty Krzyż, y mowćie uſty y ſercem.

O Pánie IEZV Chryste! w twoie święte ręce polecam duchá mego.

Iezu Synu Dawidá, zmiłuy ſię nádemną.

O Vkrzyżowány Iezu! bądź mi miłośćiw.

Dum ligatur Reus, dicat Sacerdos.

GEdenckt o lieber N. wie unſer Herr JESUS CHRISTUS vor ſeiner Creutzigung mit ſeiner beiden Armē ſo hartiglich an daß H. Creutz ſey gebunden / und gleich darauff ſo ſchmer=

schmertzlich sey gecreutziget worden. Zu Ehren dieser schmertzlicher Bindung leydet auch auch diese eure Anbindung/ damit euch GOTT von den Banden eurer Sunden auffiose.

Toż po Polsku.

PAmiętayćie y wspomniyćie miły N. iáko nász Pan IEZVS CHRYSTVS przed swoim Vkrzyżowániem był okrutnie ná obudwu rámionách zwiazány, á záraz potym boleśćiwie ukrzyżowánym. Ná cześć y chwałę ták twárdego wiązánia, ćierpćie też te wásze związánie, áby was tesz Pan BOG z więzow grzechowych uwolnił.

§ I.

SI Reus sit capite plectendus, Sacerdos comitetur eum ad locum supplicij, quò ducitur à lictoribus, interim eum consolans, & ei dum oculi velantur, dicat sequentem Oratiunculă.

ORATIO.

Dum ligantur Rei oculi.

O Herr JESU CHRISTE! zur Ehren der schmach da mann dir deine H. Augen verbunden hat/ lasse ich mir gern meine sündige Augen verbinden.

Toż po Polsku.

O Pánie IEZV CHRYSTE! ná cześć y chwałę owey háńby, gdy ći twoie święte Oczy záwiązano, rad dopuszczam sobie moie grzeszne oczy záwiązáć.

Dum nudatur Cervix.

O Liebster JESU! gedenck der grossen Schmachhafftigkeit/ so du in deinem Leyden gelitten hast/ als man deinen keischen Leib entblöset hat; zu Ehren deiner Entblösung/ offere ich dir diese meine schmäliche Entblösung.

Toż po Polſku.

O Naykocháńſzy IEZV! wſpomni ná wielką háńbę, ktoraś pod czás męki twoiey ćierpiał, gdy twoie Przenayświętſze Ciáło ſromotnie obnażono; ná cześć twego obnażenia, ofiáruię ći te moie ſromotne obnażenie.

Sacerdos ſubinſerat.

NVn ſprecht mit mir dieſe krafftige Wort: JESVS MARJA! 3. repetantur. JESV! dir lebe ich, JESV! dir ſterbe ich/ JESV! dein bin ich. Todt und lebendig. JESV! dich liebe ich von Grund meines Hertzens.

O GOTT! ſei mir armen ſunder genadig.

O GOTT! ſey mir armen Sunder barmhertzig.

O Herr! in deine Hände befehle ich meinen Geiſt. O Guttigſter JESV! nehme auff meinen Geiſt.

Toż po Polſku.

TEraz mowćie ze mną, te ſkuteczne ſłowá: IESVS, MARYA. IEZVS, MARYA, IEZVS MARYA. IEZV! tobie ia żyię, IEZV! tobie umieram. IEZV! ćiebie kocham z cáłego ſercá mego.

O BOŻE! bądź miłośćiw mnie grzeſznemu.

O BOŻE! zmiłuy ſię nádemną grzeſznym.

Pánie! w ręce twoie polecam duchá mego.

O Dobrotliwy IEzu! przyimi duſzę moię.

Hic Sacerdos per duos paſſus ab abipſo diſcedens ſeu ſtans dicat.

NVn wollen wir noch zu Ehren deß Todtes CHRISTI/ ein Vatter Unſer, und Gegruſſet ſeiſt du MARIA betten.

Toż po Polſku.

TEraz ieſzcze będźiem ná cześć śmierći Pánâ IEZUSA Oycze náſz y Zdrowáś MARYA mowić.

Oycze náſz, Zdrowáś, &c.

NOta benè: quod conſultum ſit ut Sacerdos cum Lictore antequam exierint, vel etiam pridiè conveniat, Reũ non priùs debere ab ipſo capite plecti, quàm ſub Pater noſter. *quando ſcilicèt ab ipſo receſſerit, alias poſſet ipſe Sacerdos feriri, aut vulnerari.*

Cùm primùm capite plexus eſt:

Sacerdos altùm inclamet.

IESVS MARIA! O JESV ſey der armen Seel gnadig und barmhertzig.

Toż po Polſku.

IEZVS MARYA. O IESV! bądź miłośćiw tey ubogiey Duſzy.

Deinde alta voce dicat aſtantibus.

O Ihr liebe Leuth laſt uns doch nieder knien/ und fur die arme Seel

ein

ein Vatter unser, und gegrüsset seyst du MARJA betten.

Vatter unser &c. Gegrüsset seyst du MARJA/ 2c.

GOTT gebe der armen Seel ein ewige Ruhe. Amen.

Toż po Polsku.

MOi mili ludźie ráczmysz poklęknąć, á zá tę ubogą duszę zmowmy Oycze nász, y Zdrowáś MARYA. &c.

Oycze nász, &c. Zdrowáś M. &c.

Boże day wieczne odpocznienie tey ubogiey duszy, Amen.

DEmùm faciat exhortationem ad circumstantes, ut caveant sibi à simili delicto propter quod ille miser plexus est.

§ II.

SI Reus sit suspendendus, Sacerdos comitetur eum ad patibulum; ascendatq; post eũ tres aut quatuor gradus, interim dans Crucem osculandam dicat:

Nun

NVn küsset zum letzen mahl daß H. Creutz/ und gedenckt wie unser Herr JESVS CHRJSTVS mit den Creutz sey auffgehebt/ und aller Welt furgestellet worden. Drumb steigt jetzund umb seiner Lieb allen an ewer Creutz/ und zu seiner Ehren leydet den bittern Todt mit ihm. Sprecht ohn Unterlaß mit ewrem Mund und Hertz folgenden Seufftzer.

JESVS MARJA/! (ter repetatur idem) JESV! dir lebe ich. JESV! dir sterbe ich. JESV! dich lieb ich. von Grund meines Hertzens.

O JESV! sey mir armen Sunder genadig und barmhertzig/ (ter repetatur etiam idem affectus.)

O HERR! in deine Hände befehle ich mein Geist.

Hic in scala crux osculanda

Toż po Polsku.

TEraz ostátni raz cáłuyćie Sw: Krzyż, á pámiętayćie y wspomnićie: iáko nász Pan IEzus Chrystus z Krzyżem był podnieśiony:

Dla

Dla tego teraz wſtępuiećie dla woli y miłośći Boſkiey ná wáſz krzyż, y ná iego cześć y chwałę ćierpćie tę gorzką śmierć z nim. Mowćie bez przeſtánku uſty y ſercem náſtępuiące weſtchnienie.

IEZUS MARYA! IEZUS MARYA! IEZUS MARYA!

IEZU! tobie umieram! IEZU tobie żyię, IEZU! ćiebie kocham z cáłego ſercá mego.

O BOŻE! bądź miłośćiw mnie grzeſznemu.

O BOŻE! bądź miłośćiw mnie grzeſznemu.

O BOŻE! bądź miłośćiw mnie grzeſznemu.

O BOŻE! zmiłuy ſię náde mną grzeſznikiem.

Pánie! w twoie ręce polecam duchá mego.

Pánie

Pánie! w twoię śmierć polecam śmierć moię.

Dum pendet, continuò ad eum clamet.

O JESV! sey mir gnädig/ o JESV! sey mir barmhertzig/ o JESV! verzey mir meine Sunden.

O JESVS MARIA! stehet mir bey.

JESVS MARIA! verlasset mich nicht.

JESVS MARIA! kommet mir zu Hilff.

O GOTT! erbarm dich meiner nach deiner grossen Barmhertzigkeit.

O JESV! erbarm dich meiner umb deines bittern Leydens willen.

O Heiliger Geist! erbarm dich meiner/ umb deiner unendlichen Guttigkeit willen.

O Heilige MARIA! erbarm dich meiner; und bitt fur mich deinen liebẽ Sohn.

O ihr liebe Heligen! erbarmet euch meiner/

meiner/ und bittet für mich den lieben GOTT.

O H. Schutz-Engel! erbarm dich meiner/ und nehme auf meine arme Seel.

Herr! in deine Hände befehle ich meinen Geist. Herr! in deine Seel befehle ich meine Seel. Herr! in deinen Todt befehle ich meinen Todt. JESV! in dich glaube ich. JESV! auff dich hoffe ich. JESV! dich liebe ich/ von Grund meines Hertzens.

Toż po Polsku.

O IEzu! bądź mi miłośćiw. O IEzu! zmiłuy śię nade mną. O IEzu! o IEzu! odpuść mi moie grzechy.

IESVS MARYA! ſtoyćie przy mnie, IEzus MARYA! nie opuſzczayćieſz mnie, IEzus MARYA! przyidźćie mi ná pomoc.

O BOŻE! zmiłuy śię nádemną,
wedłùg

według twego wielkiego miłośier-
źia.

O IEZU! zmiłuy śię náde mną, według twoiey gorzkiey Męki.

O Swięty DVCHV! dla twoiey nieskończoney dobroći, zmiłuy śię nádemną.

O Swięta MARYA! zmiłuy śię proś zá mną twego SYNA.

O Swięći Boži! zmiłuyćie śię nádemną, á prośćie zá mną miłego BOGA.

O Swięty Aniele Strożu! zmiłuy śię nádemną, á weźmi Duszę moię.

Pánie w twoie ręce polecam Duchá mego.

Pánie w twoiego Duchá, polecam Duchá mego.

Pánie w twoię śmierć, polecam śmierć moię.

IEZU! wierzę w ćiebie, IEZU!

mam

mam w tobie nádźieię, IEzu ćiebie kocham z cáłego sercá.

SI diutiùs vivat, repetātur prædicta, attamen consultum est, ut dum adhuc vivit, Sacerdos roget populum, ut altâ voce, & flexis genibus oret pro eo unum Pater, & Ave MARIA, &c.

Consultum quoq; est, ut sæpè faciat manu signum Crucis, versus patibulum ad fugandos dæmones; ne morituriturum suis tentationibus seducant, faciendo ergo Crucem dicat:

ECce Cru† cem Domini, fugite partes adversæ, vicit Leo de tribu Iuda Radix David. Conjuro vos omnes dæmones malignos, & præcipio vobis, ut non audeatis accedere, nec molestare creaturam istam, insignitam signaculo Sanctissimæ TRINITATIS, † Exurgat † DEVS, & dissipentur inimici ejus, & fugiánt eum qui oderunt eum, à facie Ejus. Sicut deficit fumus, deficiant, sicut deficit cera à facie ignis, sic pereant peccatores, à facie DEI. Bene-

Bene † dicat Tibi DEUS, † & custodiat te, ostendat Dominus faciem suam tibi, & misereatur tui, convertat vultum suum ad te, & det tibi vitam æternam, Amen.

§ III.

Si autem Reus deberet more militari sclopetis trajici, dicat prius in ipsa acie sequentem Orationem.

O JESU! o getreuer Heyland! ich bitte dich durch deine 5 Wunden/ welche du wegen mir auß Liebe gegen mir / empfangen hast; begnade mich und verwunde mit den feurigen Pfeilen deines verwundten Hertzens / so will ich alsobald von allen Creaturen abscheiden / und absondern alle meine Sinn und Gedancken.

O JESU ich wart nur auf dich/
Schiß dein Liebs Pfeil auch auf mich.

Toż po Polsku.

O JEZU! o wiernie kocháiący Zbáwićielu! proszę ćię przez twoie pięć Ran, ktorcś dla mnie

moie

z miłośći podiął, obdarz mię y rań mnie ogniſtemi poſtrzałámi twego zbáwiennego Sercá; gdyż wnet mám odeyść od wſzyſtkich kreatur, y być oddalonym myślą y zmyſłami.

Addantur ſuperiores affectus Jaculatorij, fol. 93 *aut* 94.

§ IV.

Si Reus ponitur in terra ad rotifragium, dicat:

O Herr JESV CHRISTE! ich bitte dich von Hertzen/ durch den jenigen ſchweren Fall/ als dich deine Peiniger nieder geworffen/ auf daß harte Holtz deines H. Creutzes; und dich alſo nach der Länge/ und nach der Breite auf das Creutz auſgeſtreckt haben/ gib mir auch jetzund in dieſer meiner Auſtreckung/ und harten Auſdehnung/ Gnad und Hilff/ ſtärck und Krafft; daß ich alles beſtendig leide/ und uberſtehe; und durch keine Mar-

der

er noch Pein/ von dir meiner JESV
bgewendet werde/ sondern bey dir treu-
ich verharre/ biß an meines letztes
End. O JESV! erbarm dich mei-
ner.

Toż po Polsku.

O Pánie IEZV CHRYSTE! proszę ćię z sercá, przez owe ćięszkie pádnienie, gdy ćię twoi krzyżownicy gwałtem o źiemię rzućili, ná twárde Drzewo twego Swiętego Krzyżá; y ćisz ćię w zdłuż y w szerz ná Krzyżu wyćiągnęli, day mi teraz tę łáskę, pomoc, moc, y siłę przy moim wyćiągnieniu, ábym wszystko ćierpliwie zniosł, y státecznie wytrzymał! y przez żadne męki, od ćiebie moy IEZV nie był oddalony; ále ábym raczey wiernie wytrwał przy Tobie, áż do ostátniego zgonu żyćia mego. O IEZV! zmiłuy się nádemną.

NB; *DVm fractio membrorum ab infra fit, ni mirum à pedibus sursum procedendo.*

Ad dextrum pedem.

O HERR JESU CHRISTE stehe mir bey/ durch die Schmertzen/ und Durchstechung deines H. rechten Fuss/ damit ich auch die Zerbrechung meines rechten Fuss/ mit Gedult mochte ausstehen / und ubertragen.

O JESU! erbarm dich meiner.
O JESU! sey mir gnadig. O JESU! JESU!

Toż po Polsku.

O PANIE IEZU CHRYSTE racz być przy mnie, przez okrutne boleści, y przebićie twoiey świętey práwey Nogi, ábym ia też mogł wytrzymáć ćierpliwie połománie moiey práwey nogi

O IEZU! zmiłuy się nádemną.

O Iezu! bądź mi miłośćiw.
O Iezu! Iezu! &c.

Ad sinistrum pedem.

O HERR JESV CHRJSTE! stehe mir bey/ durch die grausame Schmertzen/ und Durchborung deines H. lincken Fuß damit ich auch die Zerschmetterung meines lincken Fuss/ mit Gedult leyde und uberstehe.
O JESV! erbarm dich meiner!
O JESV! sey mir gnadig.
O JESV! O JEV!

Toż po Polsku.

O PANIE IEZV CHRYSTE! rácz być przy mnie, przez one okrutne boleśći y przewierćienie twoiey Swiętey lewey Nogi, ábym ia też pogruchotánie moiey lewey nogi, mogł wytrzymáć ćierpliwie.
O IEZV! zmiłuy się nádemną!

O IEZV! bądź mi miłośćiw,
o IEZV! IEZV! &c.

Ad levam Manum.

O HERR JESV CHRISTE stehe mir bey/ und komme mir zu Hilf mit deiner H. lincker Hand/ welch fur mich gantz grausam ans Creutz ist genagelt worden; auf daß ich auch di Zerbrechung meiner bösen lincker Hand gedultig leyde und uberstehe.

O JESV! erbarm dich meiner.
O JESV! sey mir gnadig.
O JESV! JESV/

Toż po Polsku.

O Pánie IEZV CHRYSTE rácz przy mnie być; y przyśi nij ná pomoc; z twoią Swiętą ręką ktora dla mnie okrutnie do Krzy żá przybita; ábym połamanie mo iey złey ręki ćierpliwie znieść mogł, y wytrzymáć.

O IEZV! zmiłuy śię nádemną

O IE.

O IEZV! bądź mi miłośćiw.
O IEZV! IEZV!

Ad dextram manum.

O HERR JESU CHRISTE! stehe mir bey und komme mir zu Hilff/ mit deiner H. rechter Hand/ in welcher du am Stamm deß H. Creutzes/ so bittere Schmertzē gelliten hast; unde gib mir auch Gnad: daß ich diese jammerliche Schmertzen/ meines sündigen lincken Arms/ mit Gedult leyde/ und uberstehe.

O JESU! erbarm dich meiner.
O JESU! sey mir gnadig.
O JESU! o JESU!

Toż po Polsku.

O Pánie IEzu Christe! rácz być przy mnie, y przybądź mi ná pomoc, z swoią świętą práwą ręką, w ktoreyeś ná drzewie krzyżowym wielką boleść ćierpiał, day mi tę łáskę, ábym tę niezmierną

boleść moiey práwey ręki grzeszney, ćierpliwie zniosł, y wytrzymał.

O IEZU! zmiłuy śię nádemną.
O IEZU! bądź mi miłośćiw.
o IEZU! o IEZU! &c.

Ad pectus.

O HERR JESV CHRJSTE stehe mir bey/ und erbarm dich meiner/durch die grosse Schmertzē/ und Pein/ welche dein H. Brust/ und gantzes mildreiches Hertz/ in deiner jammerlicher Creutzigung erlitten hat/ daß ich auch diese meine Hertzens Stos mit Gedult leyde/ und ubetstehe.

O JESV! erbarm dich meiner.
O JESV! sey mir gnadig.
O JESV! o JESV.

Toż po Polsku.

O Pánie IESV CHRYSTE rácz być przy mnie, y zmiłuy śię nádemną, przez onę wielką mękę

mękę, y boleść, ktorą twoie bolę-
ćiwe Serce y święta Pierś, w two-
m okrutnym ukrzyżowániu ćier-
piało, ábym też to mego sercá y
pierśi ztłuczenie z ćierpliwośćią
mogł znieść y wytrzymáć.
O IEzu! zmiłuy śię nádemną.
O IEzu! bądź mi miłośćiw.

Ad Collum.

O Herr JESV CHRJSTE! stehe mir bey und erbarm dich meiner/ durch die Gall und bittere Verletzung deines H. Schlunds/ und Hals/ am H. Creutzz und gib mir Gnad/ das mir diese Abstossung meines Halses/ gereiche zum Anfang des ewigen Lebens.
O JESV! erbarm dich meiner.
O JESV! sey mir gnadig:
o JESV! o JESV!

NOta 1mò. Licèt distinctim ad uniuscujusq; membri fractionem sint affectus hic positi; satius erit in via eos prope locum supplicij, aut quando, ligari debet jam in terra ad palos infixos terræ; cum reo dicere;

quia

quia ob dolorem quem in fractione patitur, nequaquam recollectionem debitam habere poterit, sed satius sub tempus fractionis repetantur illi breves affectus, qui agonizanti in patibulo solent ingeminari, Folio superius. Vel etiam illa inferius posita suspiria agonizantis Folio

Nota 2. Si autem à collo incipiat rotifragium omissis omnibus superioribus Orationibus, antequam fiat (Ad primam enim collifractionē spiritus præcluduntur ad loquendum; & donec omnia membra confracta fuerint plerumq; mori debent Rei) ideò sequentes affectus dicendi sunt.

O HERR JESU CHRISTE! ich begehre und verlange / daß dein allerheiligster Nahmen JESU / sey mein letztes Wort / welches ich außsprechen werde.

O Herr JESU CHRISTE! ich begehre und verlange / daß dein H. Angesicht / mein erster Augenblick seye in den ewigen Leben.

O Herr JESU CHRISTE! ich begehre und verlange / daß mein letzer Seufftzer zu dir seye / und mein letzes weh, welches ich leyden muß.

O Herr JESU CHRISTE! ich begehre und verlange / daß du o JESU! sein wollest mein Geleit auß

diesen

diesem elenden in daß ewige Leben.

O Herr JESV CHRISTE! ich begehre und verlange / daß dein H. funff Wunden sein sollen mein letzter Trost / und meine letzte Hilff Amen.

O JESV! dir lebe ich / o JESV! dir sterbe ich / o JESV! dein werbleib ich / Todt und lebendig.

O JESV! in dein H. Hände befehle ich mein Geist Amen.

So sey dann an diesem Ort.
JESVS! JESVS! mein letztes
Wort Amen

Toz po Polsku.

O Pánie IEZV CHRYSTE! prágnę, y żądam, áby Naysłodsze Imię twoie IEZVS było moie ostátnie słowo, ktore mam wymowić.

O Pánie Iezu Chryste! prágnę y żądam, áby twoiá Nayświętsza Twarz, byłá mi naypierwszym weyźrzeniem w Krolestwie Niebieskim.

O Pá-

O Pánie IEZU CHRYSTE! prágnę y żądam, áby ostátnie moie do ciebie westchnienie, y moy ostátni bol był, ktory mam wytrzymáć.

O Pánie IEZU CHRYSTE! prágnę y żądam tego, ábyś ty IEZU raczył bydź moim przewodnikiem, z tego mizernego żywotá, do wiecznego.

O Pánie IEZU CHRYSTE! prágnę, y żądám áby twoie pięć Ran, były moią ostátnią poćiechą, y ostatnią pomocą.

O IEZU! tobie żyię, o IEZU! tobie umierám, o IEZU! twoim zostáię żyw, y umárły. O IEZU! w twoie ręce polecam duchá mego.

Niech będźie IEZU ná tym strásznym mieyscu, ostátnim słowem dźiś przy moim zeyśćiu.

**. **.
**

§ V.

Dum Reus ignitis forcipibus carpitur.

GEBETT.

O HERR JESU CHRISTE! du unschuldiges Lamb Gottes/ wie gar bitterlich und schmertzlich ist dein H. Leib gantz zerfleischet und zerrissen worden; dermassen daß nichts gantzes oder unverletzes an dir geblieben ist/ von der Scheitel an deines H. Hauptes/ bis auf die Sohlen deiner Heiligen Fussen. Ich bitte dich o mein JESU! lass deise meine Zwick und Zerreissung meines Fleisches dir angenehm sein/ für alle meine begangene Sunde.

O JESU! stehe mir bey/ und verleyhe mir Gnad; daß ich alle diese Schmertzen/ und zeitliche Straff mit Gedult uberstehe.

O JESU! da brenn mich/ da zwick mich/ da zerreis mich/ da straff mich mit aller Marter/ und Pein/ allein verschone

schone nur meiner in Ewigkeit/ Amen.

Toż po Polsku.

O Pánie IEZV CHRYSTE! niewinny Báránku Boży, iáko bárdzo á okrutnie y tyráńsko Ciáło twoie Przenayświętsze cále rozerwáne, pośieczone było; ták dálece, że nie było naymnieyszego mieyscá zdrowego, gdźieby się pálcem tknąć było, od wierzchu głowy, áż do stopy twoiey Nayświętszych Nog. Proszę ćię o moy IEZU! niech to rozdrápánie y rozszárpánie ćiáłá mego, będźie przyiemne zá wszystkie moie zbrodnie.

O IEZU! rácz być przy mnie, y użycz mi łáski, ábym wszystkie moie bole y doczesną kárę ćierpliwie znośił.

O IEZU! tu mię pal, tu mię

tár-

zárgay, tu mię rozrywáy, tu mię karz rożnemi y wszystkiemi męká-mi y bolámi, tylko rácz mi być miłośćiw w wiecznośći, Amen.

§ VI.

Si Reo scindi debeant cinguli, seu lora ex dorsuali cute,

GEBETT.

O Mein Herr JESV CHRISte! du mein gantz bluttiger Heyland; ich bitte dich durch dein allerheiligstes und Rosen-Farbes Blutt / welches du mitt dein schweren Creutz uber deinen H zerfleischten und zerschnittenen Rucken fur mich also reichlich vergossen hast; stehe mir bey / und gib mir Gnad / daß ich auch diese meine Zerschneidūg und Zerfleischūg meines sundigen Ruckens gedultig und standhafftig leyde.

O. H. Blutt CHRISTI JESV! eine Erleichtung der verstockten Sundern / erleuchte mich.

O H. Blut CHRISTI JESU! eine Labung der Matten/ und Krafftlosen starcke mich.

O H. Blutt CHRISTI JESV! erquicke mich armen Sunder/troste und erhalte mich.

Toż po Polsku.

O Pánie IEZU CHRYSTE! cáłe zekrwáwiony Zbáwićielu moy: proszę ćię przez Przenayświętszą, ozdobnieyszą od roży w kolorze Krew twoię, ktorąś ty ná krzyżowym ćiężkim drzewie z twego cáłego poszárpánego y rozśieczonego Ciáłá dla mnie obfićie wylał: rácz być przy mnie, y day mi łáskę; ábym też te moie pokráiánie ćiałá mego grzesznego ćierpliwie zniosł, y státeczyie wytrzymał.

O Swięta Krew IEZUSA CHRYSTUSA! zapłáto zá moie wszystkie grzechy, wybaw mię.

O Swięta Krew IEZUSA Chrystusá! oświecenie zákámiáłych grzeszników, oświeć mię.

O Swięta Krew IEZUSA Chrystusá! pośilenie słábych y znużonych pokrzepczay mię.

O Swięta Krew IEZUSA Chrystusá! pośil mię mizernego grzesznika, poćieſz y zátrzymay mię.

§ VII.

Dum Reus ascendit Rogum ad combustionem.

ORATIO Sancti EVARISTI.

DIch will ich loben/ und preisen mein Herr/ und mein GOTT: deine Gotliche Hand beschitze mich/ und deine Barmhertzigkeit erhalte mich/ dann mein Seel ist beengstiget/ und

und sehr traurig/ daß sie ausfahren sol auß dem Leib; sie furchet sich der Sünden halber/ daß sie nicht etwan die Gewalt der Funsternuss ergreiffen moge Herr sey mir gnadig/ und erhalte meine arme Seel daß die bosse Geister nichts wieder sie vermogen/ sondern deine liebe H. Engeln nehmen sie auf

Gib o JESU! die Ehr und Glor deinen H. Nahmen/ und durch die Krafft deiner Barmhertzigkeit stelle mich fur deinen gnadigen Richterstuhl/ stehe mir bey/ und sey meiner Erloser/ mein Helffer/ und Beschirmer.

Herr JESU! erbarm dich meiner armen Seelen/ welche mit vielen Sunden beflecket ist; du aber reinige sie durch dein theures und Rosen-Farbes Blutt

HERR JESU CHRISTE! in deine Hande befehle ich meinen Geist.

NB: Hic detur Reo Crucifixus osculandus cum exhortatione linguâ eadem quæ habetur Paragrapho II. fol. 93 v. 94 additis affectibus ibidem positis

Toż po Polsku.

Ciebie

CIebie chcę wielbić, y chwalić,
Pánie moy, y Boże moy. Two-
á Boſka ręká niech mię obroni, á
woie miłośierdzie niech mię u-
rzymuie; boć duſzá moiá wielce
átrwożona, y záſmucona; że mu-
i wychodźić z ćiáłá. A boi ſię dla
rzechow, áby iey kiedy wielkość
ćiemnośći nie ogárnęłá. BOZE
ądź mi miłośćiw! y utrzymay mo-
ę mizerną duſzę, áby źli ducho-
wie iey nie przemogli, áłe twoiá
miłość y Swięći Aniołowie niech
ą przyimą. Day o IEZV cześć y
chwałę twemu Swiętemu Imienio-
wi, á przez moc twoiego miło-
śierdźia, ſtaw mię przed twoy łá-
ſkáwy ſąd; rácz być przy mnie, y
bądź moim odkupićielem, moim
obrońcą, y pomocnikiem.

Pánie IEZU CHRYSTE! zmiłuy

się nad mizerną duszą moią, która wielu grzechámi iest oszpecona; ty záś rácz ią oczyśćić twoią drogą Przenayświętszą Krwią.

Pánie IEZU CHRYSTE! w ręce twoie polecam Duchá mego.

N.B. Observetur quod in altera retro parte positum est. nempe ut detur Crucifixus osculandus Reo. præterea omnes reliqui affectus hic servire possunt, qui positi sunt propter suspendendum, fol: 94 ideò alta voce dicantur, quando flammis exurendus involvitur, & tamdiu repetantur singuli, quousq; jam vivus non apparuerit.

§ VIII.

QVando Reus debebit per plateas Civitatis vivus trahi super terram ad mortem.

GEBETT.

O Allmachtiger und ewiger Gott! ich erkenne/ lobe/ preise deine Göttliche Urtheil/ und Gerechtigkeit; Ich unglickseeliger und elender Mēsch/ habe mit meinen Gottlosen und ärgerlichē Leben und Wandel dein Ebē-

Bild

Bild/ daß ist mein Leib und Seel/ zum allerhöchste verunehret/ dasselbe durch allerley Wust und Vnflatt der Sünden gezogen/ und herumb geschleiffet/ in den tiffesten Koht der Laster verunreiniget/ und herumbgewaltzet/ dermassen und Gestalt: daß du o gerechter Gott! und Richter billig Vrsach an mir hast/ mich mit dieser gleichen und wohl verdienten Straff zu zichtigen/ und gleich einen unflätigen und unreinē Schwein/ durch alles Koth und Lackē uber Stock ũd Stein ziehen/ ũd schleiffē lassest.

Dieses o du mein GOTT! erkenne für dein gerechtes und Göttliches Vrtheil/ welchen ich mich in geringstē nicht wiederzetzen will/ noch kan. Allein o du mein Erlöser Herr JESV CHRJSTE! dieses bitte ich dich von innersten Grund meines Hertzens: du wollest ingedeck sein/ wie es dir damals ergangen ist/ als dich deine unbarmhertzige Peiniger in den Garten gefangen/ hart gebunden/ der Stadt zu durch dem Bach Cedron durch Koth

und Lacken, und nach mals nach der Stadt auff den Berg Calvarie uber Stock und Stein/ ūd alle harte Groschen unbarmhertzig gezogen/ und geschleiffet haben: Durch dieses dein hartes Schleiffen nun bitte dich o gütigster JESV! du wollest mir jetzund mit deiner Gnad und Barmhertzigkeit beystehen/ und verleyhen: daß ich auch diese meine aufferlegte Straff mit Gedult und Hertzhafftigkeit leyden/ und uberstehen moge. Amen.

Toż po Polsku.

O Wszechmogący y ſprawiedliwy BOZE! uznáię, chwalę, wielbię, twoie Boſkie ſądy, y Dekretá, y Spráwiedliwość. Ia nieſzczęśliwy y mizerny człowiek, oſzpećiłem moim niezbożnym, y zgorſzącym żyćiem, y konwerſácyą twoie wyobráżenie, y nic uczćiłem ie; toż przez rożnych grze-

chow

chow brzydkość, y ſzkárádność
prowádząc, włoczył; w głębokim
błoćie zbrodni moich topiąc plu-
gáwił; ták dálece: że ztąd masz o
ſprawiedliwy Boże! y Sędźio ſłu-
ſzną przyczynę we mnie, ábyś mię
tákąż podobną, y záſłuzoną kárą
poſkromił, i iáko nieczyſtą i brzyd-
ką świnię przez wſzyſtkie błoto
y káłuże, przez kámienie, pnie y
grudę, ćiągnąć y włoczyć dopuſz-
czaſz.

To o moy Boże! uznáię zá
ſpráwiedliwy y Boſki Dekret, kto-
remu ſię bynaymniey ſprzećiwić
nie chcę, áni mogę. Ale ćię ſzcze-
gulnie proſzę o to, o moy Zbáwi-
ćielu IEZV Chryste! o to pro-
ſzę ćię, z głębokośći ſercá moiego,
ábyś raczył wſpomnieć, iáko ći ſię
ná ten czás powodźiło, gdy ćię

twoi niemiłośierni mordercy w O-
groycu poimáli, mocno związáli,
do Miástá przez rzekę Cedron,
przez błoto, y káłuże; y znowu z
Miástá ná Gorę Kálwáryi, przez
pnie, y kámienie, y wszystkie ostre
mieysca bez miłośierdźia włoczy-
li y ćiągnęli. Przez to twoie twár-
de y przykre powłoczenie, proszę
ćię o miłośierny IEZU! ábyś mi
raczył być ná rátunku y pomocy
z twoim miłośierdźiem; y dał ábym
też tę mnie náznáczoną kárę ćierpli-
wie, y odważnie poniosł, y wytrzy-
máć mogł.

NOta quamdiu trahitur Reus, sæpe eū excitet illis supra notatis affectibus fol: 93. & 94. & quasi jam in agonia existentem, ad DEUM disponat, ingeminando alta voce eosdem.

§ IX.

Dum Reus quadripartiri debet; dicat:

GE-

GEBETT.

O Allmachtiger ewiger GOTT! der du den Menschen als eine kleine Welt/ von vier Naturlichen Elementen durch deine ewige Weisheit hast erschaffen; und zusamen gefuget; auch denselben nach deinen Gottlichē Willen wiederumb zertheilest/ und aufflösest; ja auch zu-nichten machest; erbarme dich meiner

Vnd weil du o gerechter GOTT! und Richter/ uber mich armen Sunder verhanget/ und eben dieses bittere Vrtheil mir hast zukommen lassen; daß diese meine kleine Welt/ daß ist mein zerganglicher und verwesendlicher Leib wiederumb solle auffgeloset und zertheilet werden; so finde ich keinen andern/ deme ich dieses mein blutiges Opffer nothwendiger auffopffern/ und dargeben solle: als dir o mein gecreutzigster Heyland! Herr JESV CHRISTE.

Mein sindhaffter Leib soll jetzund auß gerechten und billichen Vrtheil in

vier Theil zertheilet/ und gegẽ die vier Theil der Welt auffgehangt/ und zu einem grausamen Spectacl auffgestelt werden;

O Herr JESU! wolhan/ wohlan; geschehe alles nach deinen Göttlichen Willen.

Ich finde o JESU! an deinen H. Creutz die allergewisseste/ und sicherste vier Ecken der Welt/ an welche ich die vier Theil meines elenden Leibs bereit bin lassen auffzuhangen/ und anzunageln.

Und zwar: zum Haupt/ und oben an deines H. Creutzes/ als gegen der Sonnen Auffgang; opffer ich dir o JESU! mein besten und fürnehmsten Theil/ daß ist mein Haupt/ mit allen Sinn und Gedancken/ mit Verstand und allen gutten Willen. Dieses mein Haupt o JESU! stecke auß/ und nagle es an dein H. Creutz; daß es in Ewigkeit nimmer mehr davon abgenommen/ oder abgesondert werde.

Zur Rechten deines H. Creutzes/ als gegen Mittag; opffere ich dir den rechtẽ

Theil

Theil meines schnöden und armseeligen Leibs/ damit er alß auch an den H. Creutz durch deine Gnad und Barmhertzigkeit die gewinschte Unsterbligkeit erhalte und erlange.

Zur lincken deines H. Creutzes/ als gegen Mitternacht/ opffere dir o mein JESU! den lincken Theil/ meines unglickseligen Leibs/ sampt meinen betrubten Hertz; dieses wollest/ du o guttigster JESU! also annehmen/ daß es/ als in den innerstē Ruh-Bethlein deines Göttlichen Hertzens vergraben/ die ewige Ruh finde.

Zum untersten Theil deines H. Hertzens alß gegen den Sonnen Untergang/ opffere ich dir o JESU! meinen ausersten und lezten Theil meines Leibs/ und gantzen irdischen Lebens/ daß ich also heint durch diesen Todt/ den zeitlichen Untergang deß Lebens zwar eingehe/ aber also völlig an dein H. Creutz angeheffret/ deß glickseligen Auffgangs der Sonnen der Gerechtigkeit CHRISti JESU Theilhafftig werde.

O geeren-

O gecreutzigſter JESV! alß dann wird es erſt heiſſen/ ich bin ein Spectacl und Schauſpiel worde Gott/ den Engeln/ und den Menſchen.

Als dann werde ich erſt recht von allen vier Ecken deß H. Creutz Chriſti/ meinen Gott loben; und in alle Ewigkeit benedeyen konnen/ von Auffgang/ Vntergang/ Mitternacht/ und Mittag/ Amen!

Toż po Polſku:

O Wſzechmocny y Wieczny BOZE! ktoryś człowieká, iáko iáki máły świát, ze czterech náturálnych Elementow álbo żywiołow, przez twoię wieczną mądrość ſtworzył; y wiedno złożył; y tegoż! według twoiey Bozkiey Woli znowu rozdźielaſz y rozwięzuieſz, y wniwecz obracaſz zmiłuy ſię nádemną.

A ponieważ ty o ſpráwiedliwy

Boże,

Boże, y Sędźio! nádemną mizernym grzesznikiem ták uwźiąłeś się, y tákoż ten gorzki dekret przepuśćić ná mnie raczyłeś; áby ten moy máły świát, to iest; to moie znikome y niszczące się ćiáło znowu się rozeszło, y rozdźieliło. Więc ia nikogo innego nie znáyduię kogobym tę krwáwą Ofiárę osobliwie mogł ofiárowáć, y oddáć, iáko tobie o moy ukrzyżowány Zbáwićielu! Pánie IEZV Chryste.

Moie grzeszne ćiáło, ma teraz z spráwiedliwego, y słusznego Dekretu ná cztery częśći być rozdźielone, y ná cztery częśći świátá rozwieszone, y ná okrutne dźiwowisko poprzybiiáne.

O Pánie IEzu! iáko woła, iáko wola, niech się wszystko stánie według twoiego Bozkiego upodobánia. Znáy-

Znáyduię o IEZUśIE! ná twoim Swiętym Krzyżu naypewnieysze y nayprawdziwsze cztery części świátá, ná ktorych moiego mizernego ćiáłá cztery części gotow iestem dopuśćić powieszáć, y przybić.

A naprzod u Głowy w gorze twego Przenayświętszego Krzyżá, iako ná wschod Słońcá, ofiáruię ći o IEZU! moię nayosobliwszą y lepszą część; to iest Głowę moię: ze wszystkiemi zmysłámi, Rozumem, Pámięćią, y Wolą wszelką dobrą. Tę moię głowę o IEZU! záwieszam y przybiiam, do twego Przenayświętszego Krzyżá, áby nigdy ná wieki od niego nie byłá oddalona y odięta.

Po práwey stronie twego Przenayświętszego Krzyżá, iako ná południe

udnie, ofiáruię ći práwą część mo-
ego obrzydliwego, ſproſnego, y
nizernego ćiáłá; áby też ták do
twego Przenayświętſzego Krzyżá
przybite, przez twoię Łáſkę y Mi-
łośierdźie, pożądáną nieśmiertel-
ność otrzymáło, y doſtąpić mogło.

Po lewey twego Przenayświę-
tſzego Krzyżá, iáko ná Pułnocy,
ofiáruię ći o moy IEZU! lewą
część mego nieſzczęśliwego ćiáłá,
weſpoł z utrapionym ſercem mo-
im: to raczyſz o nayłáſkáwſzy IE-
ZU! ták przyiąć, áby w nayſkryt-
ſzym łożeczku twego Boſkiego
Sercá zágrzebione, wieczny odpo-
czynek ználázło.

Ná ſpodniey częśći twego Prze-
nayświętſzego Krzyżá, iáko ná za-
chodźie Słońcá ofiáruię ći o IEZU!
moię oſtátnią część mego ćiáłá, y
cálego

cáłego, y błędnego żyćia; abym ták dźiś przez tę śmierć, te doczęsne zeyśćie z żyćia tego uczynił: ále ták zupełnie do Krzyżá twego Przenayświętszego był przybity, y szczęśliwego Wschodu Słońcá Spráwiedliwośći IEZVSA CHRYSTVSA był uczestnikiem.

O ukrzyżowány IEZV! y dopieroć śię to zpełni: Stałem śię dźiwowiskiem y pośmiewiskiem BOGU, Aniołom, y ludźiom.

A dopiero będę ze wszystkich czterech stron Przenayświętszego Krzyżá IEZUSOWEGO BOGA chwalił, y po wszystkie wieki wielbić mogł, od Wschodu, Zachodu, Południá, y Pułnocy, Amen.

Postquam jam Reus supplicium pertulit, & anima exhalavit, dicatur Pater, & Ave M. *& observetur instructio posita folio 93, & 94. praecedentis folij dum adhuc luctatur cum Anima. faciendo saepe signum Crucis versus morientem.*

MODVS
DISPONENDI INFIRMOS,

CVm etiam prodesse poßimus, & sponte morientibus imò debemus; cùm sæpiùs aßistere occasio datur: desumpsi ex P. Martini Cochem *Operibus, nonnulla necessaria; quæ ad obsequium talis sua sponte agonizantis esse possunt. & imò.*

Dum Infirmus est in ultimo mortis conflictu, detur ei Crucifixi Imago, & Sacerdos dicat hæc sequentia.

NEhmet lieber Bruder (Schwester) dieses gebenedeyte Creutz und sehend darauf/ gedenckt was für eich ewer Heyland gelitten kisset seine heiligste Wūdē/ unnd sprecht mit Andacht.

Zur Wund deß lincken Fuß.

O mein gecreutzigster JESV! ich kusse die Wund deines lincken Fuß; bittend/ daß du mir umb diesser h. Wūde willen/ verzeyhen wollest alle meine Sunden.

Zur Wund deß rechten Fuß.

O Mein gecreutzigster JESV! ich kusse die Wūd deines h. rechtē Fuß; bittend: daß du mir umb diesen

h.

h Wunde willen / verzeyhen wollest alle meine Sunden.

Vnd also sprech zu andern allen Wunden.

Zur Dareichung deß MARIÆN Bilds.

DA ist daß Bild der Heiligsten Jügfraw MARIA deiner Mutter/ und Fursprecherin; kisset es/ und sprecht also:

O Susste Jungfraw MARIA! du allerliebste meine Patronin/ mit allen Liebs-Affekt kisse dich; daß du fur mich dein Fursprechen thuen wollest/ zu deinen lieben Sohn.

Toż wßyſtko po Polſku.

Gdy Kápłan podáie Krzyż choremu, niech do niego mowi:

BIerz namilſzy Bráćie (śioſtro) tē S. Krzyż, ápátrząc nań, pámiętay co zá ćiebie Zbáwićiel ćierpiał. Cáłuy Przenayświętſze iego

Rány, y do káżdey mow z nabożeństwem.

Do Rany lewey Nogi.

O Moy ukrzyżowány IEZV! cáłuię Swiętą Ránę lewey Nogi twoiey, prosząc ábyś mi dla niey odpuśćił grzechy moie.

Do Rány Prawey Nogi.

O Moy Vkrzyżowány IEZV! cáłuię Swiętą Ránę práwey Nogi twoiey, prosząc ábyś mi dla niey odpuśćił grzechy moie.

Y ták dáley do każdey Rány mowić.

Przy podániu Obrázu Nayśw. Panny MARYI.

O To Obraz Przenayświętszey MARYI Pánny, Naysłodszey Mátki twoiey y Pátronki, przytul ią do ust, y sercá twego, mowiąc:

O Nayſłodſza MARYA Pánno! naymileyſza Pátronko moiá, wſzelkiey miłośći áffektem przytulam ćię do uſt, y ſercá mego, proſząc: ábyś ſię raczyłá przyczynić zá mną do kochánego Syná twoiego.

Ad Porrectionem Candelæ.

Quòdſi non eſt benedicta, eam benedicat priùs :

Adjutorium &c. Domine exaudi orationem, &c. Dominus &c.

Oremus.

DOmine IESV CHRISTE FILIJ DEI vivi, qui dixiſti: Sint lũbi veſtri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus veſtris, bene- † dicere dignare Candelam iſtam, & infunde ei, per virtutem Sanctæ Cru † cis benedictionem cæleſtem. Taleḿque benedictionem ſignaculo Sanctæ Cru † cis accipiat, ut

rit, ut à quibuscunq; infirmis, in manibus portata fuerit; discedant, & contremiscant Principes tenebrarum, & fugiant pavidi cum omnibus ministris suis. Nec præsumant inquietare, molestare, aut tentare famulos tuos, qui eam ob honorem tuum, iń manibus suis gestaverint: Tu Domine: qui es lumen ad revelationem Gentium, & illuminas omnem hominem venientem in hũc mundum: digneris illuminare intellectum eorum, qui lumen hoc devotè susceperint: ut cognoscãt te solum verum DEUM, & Patrem Tuum Cælestem. Qui cum eo & Spiritu Sancto vivis & regnas in sæcula sæculorum, Amen.

Aspergatur Aquâ benedictâ.

Porrigendo agonizanti candelã in

manus, si adhuc audiat, dicat.

NEhme liebster Bruder (Schwester) diesen brenendē und geweihten Kertzen in deine Hand/ daß man sehe/ daß du begehrest in wahren Glauben zu sterben / und deinen liebsten Brautigam der da ankommet / voranzugehen/ mit dieser brennender Lampen ; und sprehe mir nach:

O mein susster JESU! der du bist ein wahres und lebendiges Licht/ bitte: erleichte meine Funsternuß daß ich erkenne deine grosse Gutte / meine aber auch unendliche Bosheit/ darzu alle betrugliche Teuflische Listigkeiten Amen.

O HERR JESU CHRISTE! ich protestire mich daß ich in wahren Glaubē sterbē willens bin. Protestire mich/ daß ich in wahrer Hoffung abscheiden will won dieser Welt. Protestire mich/ daß ich in brennender Lieb daß zeitliche verlassen will.

Und zum zeihen/ trage diesen brennenden und geweihten Kertzē in meiner Hand. O Herr

O Herr JESV CHRISTE! du brennendes Licht/ du erleichtendes Licht/ du anhitzendes Licht/ erleichte mich mit deinem Schein/ anzinde mich mit deiner Lieb; daß mein Hertz brenne mit Lieb gegen dir/ daß ich verbrennet moge werden von der Hitz deines Geists/ A.

Toż po Polsku.

Przy dániu Gromnicy Choremu.

WEźmi naymilszy bráćie (Siostro) tę goráiącą, y poświęconą pochodnię w ręce twoie, áby znáć, że w żywey wierze chcesz umieráć, y przychodzącemu twemu Oblubieńcowi z goráiącą pochodnią záiść drogę prágniesz. Mowże zá mną do niego, w te słowá:

O moy naymilszy IEZV! ktory iesteś nayprawdźiwszym Swiátłem, y zywym oświeceniem, pro-

ſzę oświeć ćiemnośći moie, ábym poznał bezdenną złość moię, ákym poznał zdrádliwe ſzátáńſkie záſádzki. Amen.

O Panie Iezu Chryste! proteſtuię ſię, że w żywey Wierze umieráć prágnę, że w ſtáteczney nádźiei umieráć chcę, ze w gorącey miłośći umieráć żądam. Nà znák tego, trzymam tę Swiecę goráiącą, y poświącona w rękách moich.

O Pánie Iezu Chryste! Swiátło goreiące, świátło zágrzewáiące, oświeć mię iáſnośćią twoią; áby ſerce moie gorzáło miłośćią twoią, ábym był zpalony upałem Duchá twoiego.

Sub expiratione Infirmi.

Nota. Quamdiu Infirmus adhuc habet auditum, Sacerdos ei aſsiſtens, omni diligentiâ conetur, ut conſer-

conservet eum in fide, spe, & charitate, frequentes ei suggerat sequentes aspirationes; Quas Infirmus si voluerit, & potuerit sub silentio proferat, aut corde ruminet, adstantes vero similiter orent pro Infirmo Litanias OO. SS. & 7. Psalmos Pœnitentiales, cum Litanijs B. V. MARIÆ.

ASPIRATIONES
Morituro suggerendæ.

JESV! MARJA! (ter repetatur) JESV! du Sohn GOTTES erbarm dich meiner. JESV du Sohn MARJE/ erbarm dich meiner. JESV! du Sohn Dawids / erbarm dich meiner.

O guttigster JESV! o mildigster JESV! o süsster JESV! JEsu! komme mir zu Hilff. JESV! stehe mir bey. JESV! Sey mir gnädig

Wegen deines bittern Leydens erbarm dich meiner. Wegen deines bittern Todtes erbarm dich meiner. Wegen deiner unendlicher Gitte erbarm dich meiner. Gedenck o gittigster JESu! daß ich bin die Vrsach deines Weges/ verdamme mich nicht an jenem Tag.

Du bist matt worden mich suchend/

hast

hast mich erlöset durch dein Creutz/ ūd bittere Leyden. Dein Arbeit/ und Mühe laß nicht umb sonst sein.

Gerechter Richter! straff mich nicht/ sondern verleyhe mir Gnad ūd Ablaß/ vor den Tag deines strengen Gerichts.

Ich weh-klage als ein armer Sünder/ mein Angesicht schämet sich wegen meiner Missethaten. Verschone meiner o höchster Richter.

Meine Gebett sind zwar nicht würdig/ aber Du bist gütig; mach sie werth/ und daß ich nicht ewig verdāmet werde.

O gütigster JESV! sey ingedēck/ waß Du für mich gelitten hast

Gedenck o JESV! wie Du am Stā des Creutzes hangest. Gedenck o JESV! wie Du in bittern Todt bist abgeschieden. Wegen jener deiner Pein willen/ erbarm dich meiner. Wegen deines bittern Leydens willen/ erbarm dich meiner. Wegē deines Vergossenes Bluts willen/ erbarme dich meiner.

Ich glaube an dich o JESV! ich

hoffe auff dich/ ich liebe dich o mein Jesu!

Standhafftig glaube an dich/ hoffe/ und liebe dich hertzlich.

Ich liebe dich O JESV! auß meinen gantzē Hertzen. Ich liebe dich o JESV! auß gantzen meiner Seel.

Ich liebe dich o JESV! auß gantzen meinen Krafften

Dieweil ich dich liebe JESV! derowegen ist mir leyd fur alle meine Sūden. Dieweil Du bist süß o JESV! derowegen berewe alle meine Sunden.

O hatt ich dich niemals beleidiget o JESV! O hatt ich dich allezeit geliebet o JESV!

Ich mache ein steiffen Fursatz hinfuro dich niemals zu beleidigē. niemals zu sundigen/ ewig nicht sundigen/ ewig dich lieben.

Ach verzeyhe mir o guttigster JESV! ach verzeyhe mir o mildigster Jesu! ach Schēcke mir o Sussſter Jesu!

Alle meine Sunden versencke in der Abgrund deiner Barmhertzigkeit/ und in deine bluttigen Wunden/ und in dein eroffnetes Hertz.

An stad der Gnugthuung für meine Sunden/ opffere dir dein bitterstes Leyden/ thewerstes Blutt/ und dein unēdliches Gnugthuen.

Ich mache mir ein Hoffnung in deiner Guttigkeit/ daß du mir hast meine Schulden vergebē/ daß du hast mein Sunden außgeloschen/ daß du mir hast die verdienste Straff geschencket

Vmb deiner Liebe willen/ will ich gern/ sterben. Zur Ehr deines Todtes nehme gern den Todt an/ zū Zeichē meiner Danckbarckeit begehre diese scharffe Todtes Schmertzen gern auß stehen.

O Guttigster Jesu! nehme meinen Geist an/ nehme meinē Schmertzen an/ nehme meine Seel an. In deine Hande befehle ich meinen Geist. In dein Hertz befehle mein Hertz. In deinē Todt befehle meinen Todt/

O JESV! dir lebe ich. o Jesu! dir sterbe ich. o JESV! Sey mir JEsus. o JESV! Sey mir ein Heyland.

Zur H. Jungfraw MARIA.

O Mutter! der Barmhertzigkeit.

MARIA! deiner Guttigkeit.
Wir trewlich uns befehlen.
Errete uns von bösen Todt.
Kehr ab den Feind in letzer Noth.
Vnd nimb auff unsere Seelen.
O H. MARIA! komme mir zu Hilff O H. MARIA! stehe mir bey. o MARIA! erbarm dich meiner.

O milde! o guttige! o süsse Jungfraw MARIA! jene deine barmhertzige Augen, und den gebenedeiten JESVM, die Frucht deine Leibs zeige mir.

Vmb deines Sohns Lieb erbarm dich meiner.

Vmb deines Sohns bittern Todt bitt fur mich.

Gedenck o guttigste! wie du ūterm Creutz stundest. Gedenck: wie du ein Mitleiden trugest uber deinen Sohn

Vmb jenes Hertzliches Mitleydens willen, habe auch Mitleyden uber mich betrubten elenden Menschen.

Zeige und weise dich mir ein Mutter und eine Fursprecherin zu sein. daß du fur mich gutt sprechest / bey deinen lieben

den Sohn/ und strengen Richter.

O Susse Jungfraw! du weist ja/ daß ich dich liebe/ du weist daß ich nachm GOTT/ in dir meine Hoffnung bawe.

In dir o Fraw! der Himmeln und Erden hab ich gehoffet/ laß ich nicht verspottet werden.

Gedenck o liebste Mutter! wie offt ich dir mein letzes End anbefohlen.

Gedenck wie offt ich dich gebetẽ daß du mir beistehen wollest. Derowegen beliebe dir/ dieses mir verleyhen/ umb was ich dich so viel mal gebeten hab.

In deine Hand befehle ich o Fraw! meinen Geist. In dein guttigstes Hertz befehle ich mein Abscheiden.

H. JOSEPH! bitt fur mich.

H. JOANNES Ewangelist! bitt fur mich.

H. BARBARA! bitt fur mich.

Toż wszystko po Polsku.

WESTCHNIENIA

Umieraiącego użyteczne.

JEZVS MARYA! IEZVS MARYA! IEZVS MARYA.

Iezu Synu BOGA żywego, Zmiłuy ſię nádemną.
Iezu Synu MARYI, zmiłuy ſię.
Iezu Synu Dawidow, zmiłuy ſię.
O naydobrotliwſzy Iezu! o nayłáſkáwſzy Iezu! o nayſłodſzy Iezu!
Iezu przybądź mi ná pomoc, Iezu rácz być przy mnie, Iezu odpuść mi. Dla okrutney Męki twoiey, Zmiłuy ſię nádemną.
Dla gorzkiey śmierći twoiey, Zm.
Dla nieſkończoney dobroći twoiey, Zmiłuy ſię nádemną.
Pámiętay Iezu łáſkáwy, żem przyczyną drogi twoiey, nie zgub mię w on dźień ſtráſzny. Szukałeś mię do zmordowánia, odkupiłeś mię przez Mękę twoię, niechże tá prácá twoiá nie będźie nádáremna.
Spráwiedliwy Sędźio zemſzczenia, day mi win moich odpuſzczenia,

nia, przed dniē ſtráſznego ſądzenia.

Ięczę przed tobą, iáko winny káry, wſtydząc ſię wielce zbrodni moich, ále odpuść proſzę miłośierdźia ſzukáiącemu.

Modły moie nie ſą ważne, ále ie ty uczyniſz poważne, że mnie wiecznym nie będźieſz karał ogniem.

Nayłáſkáwſzy IEzu! pámiętay proſzę, coś dla moie ućierpiał.

Pámiętay IEzu! iákoś dla mnie ná Krzyżu wiśiał.

Pámiętay IEzu! iákoś gorzką śmierć ponośił.

Dla tych mąk twoich, Zmiłuy.

Dla gorzkiey śmierći twoiey, Z.

Dla wyláney Krwie twoiey, Z.

Wierzę w ćię o moy IEzu! w Tobie mā nádźieię o IEzu! kocham Cię o moy IEZV!

Mocno w ćię wierzę, mocną mā nádźieię

nádźieię w Tobie, ſerdecznie ćię kocham.

Kocham ćię IEzu! z cáłego ſercá mego, kocham ćię IEzu! z cáłey duſzy moiey, kocham ćię IEzu! ze wſzyſtkich śił moich.

Dla miłośći twoiey moy IEzu! żáłuię zá wſzyſtkie grzechy moie.

Dla tego że ćię kocham o IEzu! żáłuię zá grzechy, zbrodnie y nieprawośći moie.

Ześ ty słodki IEZV moy, dla tego żáłuię zá grzechy moie.

O bodaybym ćię nigdy nie był obráźił o IEzu! O bodáybym nigdy nie był zgrzeſzył moy IEZV.

O bodáybym ćię był záwſze kochał moy IEzu!

Stánowię mocno że nigdy więcey nie chcę ćię obrażáć.

Ná wieki nie grzeſzyć.

Ná

Ná wieki Ciebie kocháć.

Ach odpuść mi o moy nayłáſkáwſzy IEzu! Ach przepuść mi o moy naydobrotliwſzy IEzu!

Ach dáruy mi o nayſłodſzy IEzu! Wſzyſtkie nieprawośći moie zátapiam w przepáśći Miłośierdźia Twego, y w krwáwych Ránách twoich, y wprzebitym Sercu twym.

Ná zádoſyć-uczynienie zá nie, ofiáruięć gorzką Mękę twoię, naydroższą Krew twoię, y nieſkończone zádoſyć-uczynienie twoie.

Vfam w dobroći twoiey, żeś mi odpuśćił; żeś grzechy moie zmázał, żeś záſłużoną kárę mi dárował.

Dla miłośći twoiey o IEzu rad umieram. Ná cześć śmierći twoiey, śmierć podeymuię.

Ná záwdźięczenie Męki twoiey, rad znioſę gorzkie śmierći boleśći.

O do-

O dobry Iezu! przyimi duchá mego, przyimi boleśći moie.
Przyimi Duſzę moię. W ręce twoie Pánie polecam duchá mego.
W ręce twoie Pánie polecam ſerce moie. W Smierć twoię Pánie polecam śmierć moię.
O Iezu! tobie umieram, o Iezu! tobie żyię ieſzcze. o Iezu! bądź mi Iezuſē. o Iezu! bądź mi Zbáwićielē.

Do Nayświętſzey PANNY MARYI.

MARYO Mátko miłośći,
Mátko wſzelákiey litośći,
Broń nas od zkonánia złego,
Y od czártá przeklętego.
S. Maryo! przybyway mi ná pomoc.
S. Maryo! rácz ſtáć przy mnie;
S. Maryo! zmiłuy ſię nádemną.

O Łáſkáwa! o dobrotliwa! o ſłodka Pánno MARYO Pánno! Onę twoie miłośierne oczy obroć do mnie, á IEZVSA błogoſłáwionego owoc żywotá twego potym wygnániu rácz mi pokazáć.

Dla miłośći Syná twego, Zmiłuy.

Dla gorzkiey śmierći Iego, Modl ſię zá mną. (pod krzyżē ſtáłá.

Pámiętay o nayłáſkáwſza! iákoś

Pámiętay iákoś wſpoł ubolewáłá nád Synem twoim.

Dla tego ſerdecznego wſpoł ubolewánia miey litość nádemną utrapionym.

Pokaż ſię być Mátką, pokaż ſię Pátronką moią, ábyś ſię przyczyniłá zá mną do ſurowego Sędźiego.

Nayſłodſza Pánno! ty wieſz że Cię kocham. ty wieſz że po Bogu w tobie pokładam naywiękſzą nádźieię moię. Wto-

W tobie Páni ufałem, niech nie będę záwſtydzony ná wieki.

Pámiętay o naymilſza! ilerázym ći moy zgon polecał.

Pámiętay ile rázym ćię upraſzał, ábyś mi byłá przytomną; więc to uczyń teraz o com ćiebie tyle rázy prośił.

W Ręce twoie Páni, polecam Duchá mego. I w Serce twoie nayłáſkáwſze polecam zgon moy, żyćia mego, y konánie.

S. IOZEFIE modl ſię zá mną.

S. IANIE Ewángeliſto, Modl ſię;

S. BARBARO, Modl ſię zá mną.

COnfeſſarius, vel Sacerdos tempeſtivè moriturum admoneat, ut quando vox ipſum deſtituerit, Capitis nutu, vel manûs compreßione ſibi indicet, an iterum deſideret Sacramentaliter abſolvi, & tunc ipſum abſolvat; toties quoties, quia quò ſæpius eò melius.

Generalis Abſolutio.

Imo Religioſis dãda in Mortis articulo.

NOta. Sciendum quòd qui hanc abſolutionem conſequi voluerit, per unum integrum Annum (non

autem omnibus annis vita sua) semel in qualibet Hebdomada, Septem Psalmos Pœnitentiales, cùm Litaniis recitare debet. Qui autem ex oblivione aut legitimo impedimento eosdem in una vel pluribus Hebdomadis omisisset, in alia Septimana, vel vel Septimanis, (unam pro una numerando) sequentis Anni supplere debet. Nescientes verò legere illud orent, aut faciant, quod Confessarii Arbitrio illis fuerit injunctum. Ita concessit Eugenius IV. & confirmavit Pius II.

Sacerdos Stolâ violaceâ indutus, stans dicat.

Misereatur, &c. Indulgentiam &c.

DOminus noster JESUS Christus, per merita suæ Passionis, Te absolvat, & gratiam Tibi infundat. Et ego Authoritate Ipsius, & Beatorum Apostolorũ Petri & Pauli, Sũmiq; Pontificis, mihi in hac parte commissa, & tibi concessa; absolvo te ab omni vinculo excommunicationis majoris, vel minoris, vel sententiæ suspensionis, & interdicti: & dispenso tecum in omnibus Irregularitatibus, si quas contraxisti: & restituo te Unioni, & participationi Fidelium, nec non Sanctis Sacramentis Ecclesiæ. Eâdem auctoritate, absolvo te, ab omni trãsgres-

gressione votorum tui Ordinis, ac statutorum Papalium, ac Provincialium, Custodialium, Localium, & Synodalium quorumcumcunq;. Eadem auctoritate absolvo te, ab omni Officio Divino male persoluto, & Horis indebitè transpositis, vel dimissis. Item eâdem auctoritate te absolvo, ab omnibus peccatis tuis, quibus contra DEUM ex fragilitate humana, ignorantia, vel malitia deliquisti, concedens tibi remissionem, & Indulgentiam plenariam omnium peccatorum tuorum confessorum, & cunctorum; de quibus etiam non recordaris, aut oblitus fuisti: inquantùm claves Ecclesiæ se extendunt. Item eâdem auctoritate, absolvo te, à pœnis purgatorij, quas pro peccatis commissis, & delictis in hoc mundo perpetratis meruisti; restituendo te illi statui Innocentiæ, in quo eras; quando baptizatus fuisti.

In Nomine Patris, † & Filij, † & Spiritus † Sancti, Amen.

Quod si hâc vice non discesseris, servo tibi hanc gratiam, usque ad extremum mortis tuæ articulum.

Aspergat eum Aquâ benedictâ.

ALiæ Absolutiones speciales, quæ in vel extra articulum mortis servire poterunt, ponentur separatim in Fine post Orationem ultimam super mortuum.

TRES ORATIONES

Miræ virtutis à circumstantibus dicendæ, dũ infirmus agonizat.

ORATIO 1ma.

HERR JESU CHRISte! durch deine Angst/ und andachtiges Gebett/ welches Du auff den Oelberk gethan hast / da dein Schweiß ist gleich deinẽ Blutts-Tropffen worden; bitte dich: daß Du diesen bluttigen Schweiß/ den Du wegen der Todts-Furcht so reichlich außgegossen/ deinẽ Himmlischẽ Vatter/ opffern und zeigen wollest/fur die grosse Zahl der Sũdẽ dieses Kranckẽ; ũd wollest ihn in der Stũd seines Absterbens erledigen / von aller Angst/ und Straff; welcher vermeinet/ daß er sie verdienet hat fur seine Laster/ Amen.

Kyrie

Kyrie eleyson. Christe eleyson.
Kyrie eleyson. Vatter unser.
Gegrüsset seystu

ORATIO 2da.

HErr JESV CHRISTE! der du für der Welt Heyl/ auf den harten Creutz hast wollen sterbē; bitte dich: daß du jene Bittrigkeit/ die du auf denselben hast außgestanden/ insonderheit: da dein heiligste Seel ist außgefahren auß deinen Heiligsten Leib; wollest dieselbe deinen himmlischen Vatter auffopffern; und zeigen für die sündliche Seel dieses Kranckens; und diese wollest erledigen in der Stund des Absterbens; von aller Pein und Straff; welcher vermeynet/ daß er sie verdienet hat; für seine Sünden. Amen.

Kyrie ꝛc. Vatter unser Gegrüsset:

ORATIO 3tia.

HErr JESV Christe! der du durch die Profeten gesaget hast/ in ewiger Lieb hab ich dich geliebet; derwegē

hab ich dich mir zugezogen/ weil ich mich deiner erbarmet habe: Bitte dich durch jene Lieb/ welche dich von Himmel auf die Erden zu leiden alle Mühseligkeiten herab gezogen hat; daß du dieselbe deinen Himmlichen Vatter opffern/ und zeigen wollest/ fur die Seel dieses Kranckens: und diese wollest erledigen/ und befreyen von aller Pein und Straff dan er vermeynet daß er sie fur seine Sunden verdienet hat. Du wollest ihm beystehen o guttigster Jesu! in der Stund seines Absterbens. Mache ihm auff daß Thor/ deß Lebens/ und fuhre seine Seel in den Paradeis der Frohligkeit. woh er dich loben soll durch alle Ewigkeit. Amen.

Też Modlitwy po Polsku.

Pierwsza.

PAnie IEzu CHRISTE! przez zkonánie Twoie, y naypobożnieyszą onę Modlitwę, ktorąś ná Gorze Oliwney uczynił; gdy pot twoy

stał

ſtał ſię kroplámi krwi zbiegáiącey ná źiemię. Proſzę ćię; ábyś ten pot krwáwy, ktoryś dla boiáźni śmierći ták obfićie wylał; Oycu twemu Niebieſkiemu ofiárowáć, y pokazáć raczył przećiw mnogośći grzechow tego chorego, y ábyś go chćiał w godźinę wyiśćia iego wybáwić ze wſzyſtkich ćiężkośći y kar, zá ktore że záſłużył, obawia ſię, Amen.

Kyrie eleyſon. Chryſte eleiſon.
Kyrie eleyſon. Oycze náſz.
Zdrowáś MARYA &c.

Druga.

PAnie IEZU CHRYSTE! ktoryś dla zbáwienia świátá, ná twárdym Krzyżu umieráć raczył; proſzę ćię- ábyś tę gorzkość, ktoraś ná nim ponośił; oſobliwie gdy błogoſłá-

gosłáwiona Duszá twoiá wyszłá z błogosłáwionego Ciáłá twego, one raczysz Niebieskiemu OYCV ofiárowáć, y pokazáć, zá grzeszną duszę tego chorego; ábyś też ią w godźinę śmierći wybáwić raczył od wszelkiey káry y męki, ná ktore że zásłużył obawia się, Amen.

Kyrie eleyson. Chryste eleyson.
Kyrie eleison. Oycze nász.
Zdrowáś MARYA, &c.

Trzećia.

PAnie IEZU Chryste! ktoryś rzekł przez Proroká twego: W Miłośći wieczney ulubiłem ćię; zmiłuiąc się nád tobą: proszę ćię, przez onę miłość, ktora ćię z Niebá ná Ziemię do ćierpienia wszystkich mizeryi zćiągnęłá; ábyś ią Oycu Niebieskiemu ofiárowáć y po-

okazáć raczył zá duſzę tego cho-
ego, y onę wybáwić od mąk y
áry, na ktore że zá grzechy ſwo-
e záſłużył, obawia ſię. Przybądź
obrotliwy IEZV! w godźinę
mierći iego, á záprowadź duſzę
ego do Raiu rádośći, áby ćię tą
hwalił ná wieki wiekow, Amen.

Kyrie eleyſon, Chryſte eleyſon,
Kyrie eleyſon. Oycze náſz.

Zdrowáś MARYA.

HIc etiam non omittatur neceſſaria commendatio Animæ (uſitata ab Eccleſia,) quæ cuilibet Sacerdoti d manum eſt in Diurnali, vel Breviario. Item luſtrali qua ſemper inſpergatur ægrotus, dum verſatur in ultio mortis conflictu; lentè tamen: ne horrore nimiæ inſionis correptus, in citiorem incidat agoniam. Interea: expiratione. Ipſe moriens ſi poteſt, dicat, aut et aſſiſtens lara voce pronunciet.

IESVS MARIA! ter repetat.
In deine Hände befehle ich meinen
Geiſt.
HERR JESV CHRISTE! nehme
mein Geiſt auf.
. MARIA! bitt für mich.

H.

H. JOSEPH! bitt fur mich.
H. BARBARA! bitt fur mich.
JESV! Sohn GOTTES/ erbarm dich meiner.
JESV Sohn MARJE! erbarm dich meiner.
JESV! ich glaub an dir/ JESV! ich hoffe an dir.
JESV! ich liebe dich/ JESV! ich lebe dir/ JESV! Ich sterbe dir/
O guttigster JESV! sey mir JESus.

Toż po Polsku.

IEZVS MARYA! IEZVS MARYA! IEZVS MARYA!
W ręce twoje Pánie polecam Duchá mego.
Pánie IEzu CHRYSTE! przyimi duchá moiego.
S. MARYA! modl się zá mną.
S. IOZEFFIE! Modl się zá mną.
S. BARBARO! Modl się zá mną.
IEZV Synu BOZY! Zmiłuy się n.

IEZV Synu MARYI! Zmiłuy się.
IEZV! wierzam w ćiebie. IEZV!
mam nádźieię w tobie, IEZV ko-
cham ćię, IEZV! tobie żyię, IEZV!
tobie umieram.
O dobry IEZV! bądź mi IEZUSEM.

Egressâ Animâ, statim dicatur
Respon:

SVbvenite Sancti Dei, occurrite Angeli Domini: suscipientes animam tuam, offerentes eam in cõspectu Domini Altissimi. Suscipiat te CHRISTUS qui vocavit Te; & in sinum Abrahæ Angeli deducant te, suscipientes animam tuam, offerentes eam in conspectu Altissimi.

Requiem æternam dona ei Domine, &c. Offerenies cam &c-
Kyrie eleysyn, Christe eleyson &c.
Pater noster, &c.

Et ne

Et ne nos &c. Requiem æternam dona &c. A porta inferi, &c. Requiescant &c. Domine &c. Dominus vobiscum &c.

Oremus.

TIbi Domine commendamus animam famuli Tui N. ut defũctus sæculo; tibi vivat, & quæ per fragilitatem humanæ conversationis peccata commisit, tuâ veniâ misericordissimæ Pietatis tuæ clemẽter absterge.

Domine IESV CHRISTE, Rex gloriæ, libera animam famuli tui, de pænis Inferni & de profundo lacu: libera eam de ore leonis, ne absorbeat eam Tartarus, ne cadat in obscurum, sed Signifer S. Michaël repræsentet eam in lucem sanctam, quam olim Abrahæ promisisti & semini ejus. Gemitus &

preces

preces tibi Domine offerimus, tu ſuſcipe pro anima illa, quæ modò de hác vita migravit. Fac eam Domine de morte trãſire ad vitam, quam olim Abrahæ promiſiſti & ſemini ejus Qui vivis & regnas in ſæcula ſæculorum, Amen.

Requiem æternam dona ei Dñe
Et lux perpetua luceat ei.
Requieſcat in pace, Amen.

Dicat Sacerdos cum aßiſtentibus 5. Pater, & Ave. totidem.

ETſi in agendis habeantur omnes Abſolutiones cum annexa Profeßione fidei, ſed tamen cum contingat aliquando Hæreticum in morbo converti; quem cùm quilibet Sacerdos in tali caſu abſolvere poßit; pro commoditate binas Abſolutiones pono, & ſimplicis Hæretici, & Apoſtatæ à Fide

Si impoßibilè fuerit totam Profeßionem Fidei facere aut etiam ad manũ nõ habere, ſaltem eßentialia proponantur profitenti myſteria Fidei, nimirum præter Credo uſitatum; breviter ei perſuadeatur receptio Traditionum Eccleſiæ, Scripturæ S. conſona intelligentia. 7 Sacramenta; Ceremoniæ, Decreta Tridentinæ Synodus, de peccato Originali, Miſſæ Sacrificium, in ea oblatio veri Corporis & Sanguinis, CHRISTI. item existentia ejusdem ſub una ſpecie Purgatorium, Invocatio Sanctorum, & Cultus, eorumq; Imaginum, Indulgentiæ Succeßio CHRISTI in Pontifice.

Deinde

Deinde post Sacram Confeßionem, præmißis Misereatur &c. Indulgentiam &c.

DOminus Noster JESUS CHRISTUS te absolvat, & ego authoritate ipsius, & Sanctorum Apostolorum PETRI & PAULI, (nec non Sanctissimi Domini Nostri Papæ N commissa, & hactenus nondũ revocata) *omittat hanc clausulam non habens facultatem, & in casu neceßitatis absolvens.* absolvo te ab omni vinculo excommunicationis, quo teneris, propter Hæresim. N. in qua vixisti, & incorporo te gremio Sanctæ Matris Ecclesiæ, Communioni fidelium, & Participationi Sacramentorum, ejusdem Sanctæ Romanæ Catholicæ, & veræ Apostolicæ Ecclesiæ deinde eadem authoritate absolvo teab omnibus peccatis tuis In Nomine Patris, † & Filij, † & Spiritus † S. Amen.

Forma absolutionis Apostata à Fide.

Præmissis Misereatur &c. Indulgentiam &c.

DOminus Noster JESUS CHRISTUS te absolvat & ego authoritate ipsius & Beatorum Apostolorum PETRI & PAULI, nec non Sanctissimi Domini Nostri N. (mihi commissa) ego te absolvo, ab omni vinculo excommunicationis: quam incurristi, propter Apostasiam à Fide, & errores, quos forsasse etiam alijs tradidisti, & restituo te, gremio Sanctæ Matris Ecclesiæ, communioni fidelium & participationi Sacramentorum ejusdem Sanctæ Romanæ Catholicæ & veræ Apostolicæ Ecclesiæ. Deinde eadem authoritate; ego te absolvo, ab omnibus peccatis tuis. In Nomine Patris, † & Filij, † & Spiritus † Sancti, Amen.

FINIS.

Contigit errore Typographi, quòd finis sit non perfectè plenè Operi impositus; ideo jam extravaganter ponitur hic quòd sequitur, cum annexa etiam Professione Fidei.

EXAMEN PÆNITENTIS,

In ultima & generali Confessione.

Wider das erste Gebott.

DEn Catholischen Glauben/ mit Wort/ oder Wercken verlaugnen/ oder denselbigen verhalen/ da man ihn zu bekennen schuldig gewesen: oder einigen Zweiffel gegen ihn annehmen oder zeigen. Vberflussiger den tieffen Geheimnussen Christlicher Lehr nachforschen. Darin furwitzig seyn/ schimpff- oder ernstlich wider die HH. Kirchen Brauch/ und Ceremonien reden oder handelen. Ketzerische Bucher lesen/ oder Predigen horen.

Wider GOTT/ seine Gerechtigkeit/ Fursichtigkeit/ Regierung/ etc murren/ oder sonst auff andere Weiß Gott lastern. Der Gottlichen Barmhertzigkeit mißtrawen/ oder an der Besserung seines gottlosen Lebens/ oder an der Seelen Seligkeit zweiffeln. In Widerwartigkeit gar kleinmuhtig seyn. Seyne Zuflucht und Hulff mehr auff die Menschen

als auff GOTT setzen Vermessentlich auff Gottes Barmertzigkeit sundigen. Lang in Sunden verharren/ und die Besserung seines Lebens weit auffscheiben. Beichten/ und kein ernstiche Rew und Leyd/ kein krafftigen Fursatz machen sich zu bessern / oder keinen Willen haben/ so viel moglich/ zu erstatten/ was Schadens unbilliger Weiß anderen ist zugefugt: Die HH. Sacramenten mißbrauchen. Mit wissen oder Willen schware Sund in der Beicht verschweigen oder selbige auß Mangel der Bereitung außlassen.

Aber glaubige Mittel brauchen/ und daran glauben.

Einen vom geistlichen Stand abhalten/ oder in andern guten Wercken verhindern etc. Eine Creatur unordentlich und hefftig lieben: sie GOTT und den himmlischen Gutern vorziehen. In den Wercken ein bose/ oder eytele Maynung haben.

Wider das 2. Gebott.

ZVr Bestattnigung der Warheit ohne Noth/ oder zur Bekrafftigung einer Lugen Gott zum Zeugen ruffen: und also einen falschen Eyd thun.

Sich verschworen Boß zu thun / oder guts zu unterlassen.

Gethanen gutem Gelubt nicht nachkömen.

Verloben oder schwaren etwas guts zu thun/ so man nicht gedenckt zu leisten. Flu-

chen

hen mit dem Teuffel/ Donner/ Blitz/ heili-
ige Sacramenten/ Blut oder Wunden Chri-
sti/ etc. oder mit solchen Wortten ubels an-
dern wunschen. Auß Gewohnheit sich selbst/
oder anderen/ zur Bekrafftigung seines
Wort/ also verwunschen/ Gott straff mich/
oder der Teuffel holl mich/ ich muße nicht
selig worden/ auff meine Seel/ etc. oder
der Teuffel hol dich/ etc.

Wider das 3. Gebott.

KNechtliche Arbeit am Sonn- oder Feyer-Tag ohne Noth thun: anderen solchs heissen oder lassen thun.

Mit Spielen/ Fressen/ sauffen/ dantzen/ springen/ Mussiggang/ versaumung der Predig: unnutzen Gesprach/ und dergleichen Eytelkeiten den Sonn- und Feyertag zubringen/ und die/ so dir seynd anbefohlen/ nicht davon abhalten.

Wider das 4 Gebott.

SEine Eltern erzornen/ betruben/ hassen/ verachten/ sich ihrer schamen/ sie in Nohten verlassen/ ihnen den Todt oder ein ander Ubel wunschen/ ihnen in billigen Sachen nicht gehorsamen/ widerstreben/ ihren letzten Willen vollnziehen/ etc. Die Kinder verfluchen/ ihnen bose Exempel geben verbittern/ etc. Rechtmassiger Obrigkeit/ Haußherrn/ ihnen Ubels nachreden.

Wider das 5. Gebott.

EJnem durch sich oder andere das Leben verkurtzen/ oder am Leib mit schlagen/ wunden / Gifft schwachen.

Durch sich oder andere die Leibs Frucht vor oder nach empfangenem Leben verhindern/ verletzen/ vertreiben/ darzu Anleitūg/ Rath/ Hulff leisten. Einen Verwundten Hungrigen/ Krancken / der sich selbst nicht helffen kan/ lassen sterben/ da man ihm hatte konnen helffen.

Jhm/ oder andern ernstlich und bedachtsam/ oder auß gahem Zorn und bedachtsam den Todt wunschen.

Mit Fleiß / oder unbehutsam Feyndschafft zwischen anderen erwecken.

Wider das 6. und 9. Gebott.

SJch nicht im H. Ehe-Stand/ seinem Ehre-Titul gemaß halten: mit Gedancken / Wort / oder Wercken darwider sundigen Mit Bedachtsamkeit/ oder Beyfall deß Willens [wan schon in der That nichts ist erfolget] mit eines andern Man oder Weib/ oder lediger Person begehren zur sundgen/ oder wans in der That geschehen ist.

Der Schuldigkeit deß Eh -Stands sich widersetzen/ und derselben nicht nachkommen/ da man keine erhebliche Vrsach hat; und also villeicht schware Sunden verursachē.

Das Ziel und End das Ehe-Stands verhindern

hindern/ oder sich im Eh-Stand unmassig oder ungebuhrlich verhalten.

Wider das 7. und 10. Gebott.

SEinem Nechsten heimlich oder offentlich/ im kauffen oder verkauffen mit falscher Elen/ Muntz Gewicht Maß mit List und Schein deß Rechtens oder mit Gewalt entfrembden Dessen Gewin verhindern/ oder ihn unbilliger Weiß auff Schaden bringen/ oder gestohlne Guter kauffen/ etc.

Anderer Testament und letzen Willen sich unbilliger Weiß widersetzen/ oder Betrug dabey begehen/ nit vollnziehen. etc. Sein eigene Gutter ubel anwenden sie mit fressen und sauffen/ oder Leichtfertigkeit / und Wettungen Spielen/ Pracht in Kleydern/ Versaumnussen / etc. verschwenden/ sein Weib Kinder deren also berauben.

Gefundene Sachen als eigene gebrauchē/ und nicht widergeben/ nach dem Herrn nicht forschen / sie auffhalten 2c.

Processen mit Unrecht oder ohne Ursach/ auß Haß/ Zorn/ Hoffart anfangen/ List darinnen gebrauchen.

Fur sich oder die seinige mit Gelt oder Gelts-Werth geistliche Prebenden / oder Aempter zu wegen bringen.

Mit seinē Gelt oder Waarē Wucher treiben.

Seine Schulden zu bezahlen sich weigern/ zu lang auffscheiben / da du Mittel hast sie

zu bezahlen Den Arbeiteren/ Knecht oder Magden ihren Lohn entziehen verkleinern/ oder auffhalten. Untrewlich sein Werck verrichten/ oder solches unterlassen/ und doch Lohn annehmen/ welches so viel als ein Diebstal ist.

Wider das 8. Gebott.

IN-oder ausserhalb deß Gerichts wider seines Nechsten falsch Zeugnus geben. Mit ubel Nachreden einem die Ehr abschneiden/ oder ihn verkleinern

Ehrrurige Reden bey andern befordern/ oder gern anhören/ sie nicht verhindern/ da man kan. Anvertrawte geheime Sachen [wan man mit Eyd darzu verpflicht ist] offenbahren mit Schaden eines andern. Andere im Hertzē ohn gnügsame Ursach und Zeichen freventlich urtheilen/ oder einen Argwohn haben. Mit Ohrenblasen Feyndschafft zwischen andern stifften.

Einem schmeichlen/ ins Gesicht loben/ ohn Verdienst/ 2c.

Wider die 5. Gebott der Christlichen Kirchen.

SOn-oder Feyrtag ubel zubringen / an denselbigen ohn/ Noth Meß oder Predig versaumen an verbottenen Tagē Fleisch essen. Die 40. tagige Fast/ und dergleichen Fast-Tag nicht halten / wie die Catholische

Kirch

Kirch befohlen: da man doch 21. Jahr alt und gesund ist auch keine schwäre Arbeit und grosse Reiß gethan.

Die Beicht uber ein Jahr auffschieben / die Oesterliche Communion unterlassen.

In den sieben Haupt-Sunden.

Hoffart. AUff der Seelen oder deß Leibs Gaben als nemblich Verstand / Wohlredenheit / Schonheit / etc. stoltzieren.

Geitz. Das zeitlich Gut unmässig lieben. Allmussen zu geben underlassen; oder zu wenig geben / da dich Gott in Mitlen gesegnet hat.

Auß Geitz seine Mittel zur eignen Nothturfft nicht gebrauchen / oder daran nicht anwenden / da mans zu thun schuldig ist.

Unkenschheit. Mit ihm selbst oder andern Unzucht treiben / dabey zu sagen [iedoch keinen zu offenbahren] ob die Person / da mit man gesundigt / Gott verlobt / im Ehe-Stand / oder verwandt sey. Unlautere Wort reden / oder gern anhoren. andere unzuchtige Werck lehren / sie dazu anreitzen / etc. In leichfertigen Gedancken sich wissentlich und willich auffhalten / darin sich belustigen wan man schon keinen Willen hat dieselbige in der That zu volnziehen. Vollkommene Begierd haben / diese und jene Sund zu begehen / wans moglich.

Neyd

Neydt. Anderen ihre Wohlfart mißgunnen / sie zu verhinderen sich unterstehen. Sich seines Nechsten unglucks erfreiwen/ und uber sein Gluck leyd tragen.

Fraß und Fullerey. Sich mit Essen und Trinckē uber seine Krafftē beladē So viel trincken/ daß die Vernunfft ubetwaltiget wird. Andere zum ubetflussigen trincken nohtigen. etc.

Zorn und Haß. Vber einen Vnmassig erzornen / oder ihn verletzen Andere zum Zorn bewegen / und anreitzen. Haß und Widerwillen gegen andere tragen.

Nicht wollen verzeyhen/ und gewohnliche Zeichen der Lieb geben.

Tragheit Mercklichen Verdruß und Widerwillen haben im Dienst Gottes / und Wercken seines Heyls.

Diesen Verdruß/ūd Tragheit durch zu grosse Lieb/ und unmassige Sorg uber zeitliche Ding verursachen.

VI. Sunden in den H. Geist.

1. VErmessentlich auff Gottes Barmhertzigkeit sundigen An Gottes Gnad verzweiffelen.

3. Der erkanten Warheit widestreben.

4. Seinen Bruder umb der Gottlichen Gnaden willen mißgunstig und neydig seyn. 5. Ein verstockt Hertz haben.

6. In der Vnbußfertigkeit fursetzlich verharren.

IV.

IV. Sünden/ so in den Himmel schreyen.

1. F Ürsetzlicher Todt-Schlag. 1. Die Sodomitische oder stumme Sünd 3 Unterdruckung der Armen Wittwen/ und Waysen. 4. Den verdienten Liedlohn den Arbeiteren / und Tag-Lohneren entziehen/ oder auff-halten.

IX. Frembde Sunden.

1. ZU der Sund rahten. 2 Einen anderen helffen sundigen. 3 In andere Sūd verwilligen. 4. Andere zur Sund anreitzen. 5 Andere Sund loben. 6. Darzu still-schweigen 7. Dieselbige ubersehen oder verhengen 8. Deß frembden Guts sich theilhafftig machen. 9. Andere Sund verthatigen.

Toż po Polsku.

Przećiw pierwszemu Przykazániu.

WIáry Kátolickiey słowy, y uczynkiem záprzeć się; álbo zátáić, ktorą wyznáć trzebá było; álbo też powątpiewánie o niey mieć, álbo pokazáć. Zbytecznie bádáć o głębokieu Táiemnicách, ćiekáwymi być niepotrzebnie w tymże. Szkálowáć, náśmiewáć się z Swiętego Kośćiołá zwyczáiách, y Wiáry, y Chrześćiáńskiey Náuki Ceremonii. Czytáć heretyckie książki.

Przećiwko BOGU, iego Opátrznośći, Sprá-

wiedli-

wiedliwośći, Rządzeniu &c. mruczeć, álbo teſz inſzym ſpoſobem bluźnić. Ná Boſkie Miłośierdźie grzeſzyć, powątpiewáć o poprawie ſwego złego żyćia, y zbáwienia. Być niećierpliwym w przeciwnośćiách. Ufność więcey w ludźiách niż w BOGU pokłádáć. Boſkiemu Miłośierdźiu nie ufáć, álbo deſperowáć. Długo w złych nałogách, y grzechách leżeć, y poprawę żyćia ſwego odkłádáć ná dáley. Przy Spowiedźi nie mieć prawdźiwego żalu, y ſtátecznego przedśięwźięćia więcey nie grzeſzyć, nie nádgrodźić ſzkody drugim poczynione, y krzywdy lub ná fortunie, lub ná honorze. Lekce ważyć święte SAKRAMENTA. Umyślnie zátáić wielkie grzechy ná Spowiedźi, álbo dla nie przygotowánia ſię należytego zámilczeć.

Srodkow zabobonych używáć, y w nie wierzyć. Drugiego od Duchownego Stanu, y dobrych uczynkow odwodźić. Stworzenie iákie zbytecznie y nie rządnie kocháć, y przekłádáć nád BOGA y Niebieſkie Bogáctwá. W ſpráwách złą y prożną mieć opinią.

Przećiw 2. Przykazániu.

BEz potrzeby ná potwierdzenie prawdy, álbo kłamſtwá BOGA wzywáć, álbo krzywo przyśiąc. Zaprzyśiąc ſię zle uczynić, á dobrego nie. Obiecáć, y záprzyśiąc ſię dobrze uczynić, á iednák w ſercu kłamáć. Przeklináć, y łáiáć diabłámi, piorunem, Sákramentámi &c. álbo tákiemi słowy drugiemu złego życzyć. Ze zwyczáiu śiebie ſámego, álbo innych ná potwierdzenie ſwoiey mowy ták zákląć: BOZE mię zkarz, álbo niech mię, álbo ćiebie diaboł weźmie, niech nie będę zbáwionym, &c.

Boſkich słow ná prożne y żártobliwe mowy, używáć oſobliwie z Piſmá Swiętego,

Grze-

Przećiw 3. Przykazániu.

BEz wielkiey y gwałtowney potrzeby w Swięto co ćiężkiego robić, inszym kazáć, albo dozwaláć czynić, iáko są wszystkie roboty służebne, żąć, kośić, drwá rąbáć, szyć, ryby łowić, &c &c

Ná gràniu, piiáństwie, obżárstwie, tańcách, skokách, prożnowániu, opuszczeniu Kazánia, Mszy S. nie potrzebnych dyskursách, y podobnych prożnowániách, dźień Swięty trawić, áni tych ktorzy ći są porzuceni, od tego odwodźić.

Przećiw 4. Przykazániu.

ROdźicow swoich rozgniewáć, zásmućić, nienáwidźieć, gárdźić, wstydźić się ich, w potrzebách ich opuśćić, im śmierći, y innego nieszczęśćia życzyć, im w służuych rzeczách nie być posłusznym, zprzećiwić się, ich ostátniey woli, o nich gadáć źle, y defektá wyiáwiáć, &c. Dźieći przeklináć, im zły przykład z śiebie dáć, drażnić: y zbytnią przykrość czynić, &c. Zwierzchnośći, Pánom uwłoczyć sławy.

Przećiw 5. Przykazániu.

KOmu, przez się, álbo kogo innego zkróćić żyćie, álbo przez bićie, truć zne, czáry, ná zdrowiu szkodźić. Płod żywotá, przed, álbo po ożywieniu iego, odpędźić. przeszkodźić, zászkodźić, do tego dáć okázyą, rádę y pomoc. Głodnego, ránnego, chorego, ktory sam sobie rádźić nie może, nie rátowáć, y dáć mu umrzeć, mogąc mu wspomożenie dáć.

Bliźniemu z gniewu, umyślnie śmierći życzyć, między drugiemi umyślnie gniewy y niecznáski rozśiewáć y czynić y wádźić ich.

Przećiw 6. y 9. Przykazániu.

W Małżeńskim stanie nie uczćiwie się spráwowáć, y przećiw uczćiwośći tey, myślą, słowy, y uczynkiem grzeszyć. Cudzołostwo popełnić, albo myślą ná nie zezwolić. Powinnośći Małżeńskiey się z przećiwiáć, zchrániać, gdy słuszney tego przyczyny nie mász, á tym być przyczyną do ćięszkiego grzechu.

Nie powśćiągliwie się w Małżeńskim stánie przećiw końcu y y intencyi stanu zachowáć.

Przećiw 7. y 10. Przykazániu.

Swego bliźniego potáiemnie, álbo publicznie, w kupowániu, lub przedawániu, fałszywym łokćiem, miárą, wagą, monetą, zdrádą, y pod pozorem słusznośći, álbo też gwałtem ukrzywdźić. Zarobku przeszkadzàć, álbo przez nie słuszny sposob do szkody go przyprowádźić, álbo kradźione rzeczy kupić, &c.

Testámetowi y ostátniey cudzey woli być przeszkodą do exekucyi, y zprzećiwić się im, álbo oszukánie iákie w tey mierze czynić, &c. Własne dobrá ná złe y swawolą, bániety, zakłady, i piiátyki, zbytki w sukniách, czeládźi nád kondycyą swoią obracáć, y pustoszyć, á przez to z nich żonę dźieći złupić.

Ználeźione rzeczy nie oddáć y záżywáć ich iák własne, y one nie oddáć o Paná się nie pytáć, one umyślnie zátrzymywáć, &c.

Processy práwne wywodźić niesłusznie, bez przyczyny, z nienawiśći, gniewu, Pychy zaczynáć, y zdrády w nich záżywáć.

Ná śiebie, álbo swoich zá pieniądze, álbo cenę pieniężną, lub ważną pieniędzy rzecz, duchowne prebendy y dobrá kupić.

Lichwą

Lichwą się báwić.. Długi nie płáćić, álbo ie rzewłoczyć na dáley máiąc, sposob do wypłącenia. Naiemnikom, Sługom, służebnicom zapłatę skąpić, mnieyszyć álbo zátrzymáć. Nie wiernie swoię powinność odpráwowáć, álbo zániedbáć, á przećię zá to wźiąć nie słuszną zapłátę co iest tyle, co złodźieystwo.

Przećiw 8 Przykazániu.

W Práwie, álbo gdźie indźiey fałszywie świadczyć przećiw bliźniemu, swemu. Sławy niąć obmowiskiem, ubliżyć mu. Wyciągáć drugiego ná obmowiská przysłuchywáć się im, nie przszkodzić ie gdy można. Sekretem obowiązáne rzeczy wyiawić z szkodą drugiego. Innych wewnętrznie, bez przyczyny y niebácznie posądzáć, albo mieć suspicyą. Szczebietliwemi mowámi nieprzyaźń wzniećić.

Podchlebiáć drugiemu, w oczy go chwalić, bez zasługi.

Przećiw piąćiu Kośćielnym Przykazániom.

SWięto, Niedźielę, ná złe obroćić, y w nie Mszą y Kazánie opuśćić. We dni zákazane od mięsá nie wstrzymáć się. Postu wielkiego, y insze dni Suchedniowe, y postne nie záchowáć, y w też ná zbyt iedząc. Spowiedź za Rok odkładáć, Wielkanocney zániedbáć.

Z 7. grzechow śmiertelnych.

1. PYCHY. Z Duszy y Ciáłá, z tálentow iáko to rozumu, wymowy, pięknośći, pámięći, y innych tym podobnych przymiotow chlubić się.

2. Z ŁAKOMSTWA. Nieporządnie zánurzáć áffekt swoy w doczesnych dobrách, iáłmużny máło, álbo

nic nie dáć, mogąc uczynić według przepomożenia, z łákomstwá y z skępstwá ná swoie potrzeby nie chćieć używáć właſnego dobrá.

3. *NIECZYSTOSCI.* Z ſobą, álbo innym nieczystość płodźić, czy z duchowną, czy wolną, czy zámężną, czy krewną. Nieczystych słow słuchać, mowić, uczyć uczynkow nieczystych, śiebie do tego pobudzáć. W myślach nierządnych dobrowolnie y z umysłem báwić się, delektowáć się niemi, lubo nie było zezwolenia do uczynku. Zupełną chuć mieć do wypełnienia tego grzechu, gdyby można było.

4. *Z ZAZDROSCI.* Innym szczęśćia zazdrośćić, przeszkodźić im tego obligowáć się. Cieszyć się z nieszczęśćia bliźniego. á smućić się z iegoſię mu powodzenia dobrego.

5. *Z OBZARSTVVA.* Nad potrzebę obćiążyć się pićiem, y iedzeniem, tyle pić, áż do zitrácenia rozumu, zdrowia, innych do zbytecznego napoiu śilić, y przymuszáć

6. *Z GNIEWV.* Gniewáć się ná kogo zbytecznie, albo go ránić, innych do gniewu pobudzáć. Nienawiść mieć przećiw innym Nie chćieć odpuśćić, áni dawáć znáku Chrześćiáńskiey miłośći.

7. *Z LENISTVVA.* Znáczne mieć obmierźienie y oźiębłość w służbie Bożey, y w rzeczách zbáwienia swego, do tego leniſtwá y oźiębłośći dáć znáczną okazyą nie pomiárkowánym stárániem się o doczesne rzeczy

Z 6. Grzechow przećiwko DVCHOWI Sw.

VMyślnie ná Boſkie Miłośierdzie grzeszyć. W Boſkiey Łáſce desperowáć. Uznáney prawdźie się zprzećiwić. Swemu brátu dla łáſki Bożey zazdrośćić. Mieć serce zátwárdźiáłe. W niepokućie dobrowolnie zostawáć.

Z 4. Grżechow wołáiących do Niebá.

DObrowolne Zaboystwo uczynić. Sodomski grzech popełnić. Ućiemiężyć ubogie Wdowy y śieroty. Zásłużoną zapłáty naiemnikom y Robotnikom odeiągáć, ábo zátrzymáć.

Z 9. Cudzych Grzechow.

RAdźić do grzechu. Kazáć grzeszyć drugiemu. Zezwolić ná cudzy grzech. Pobudźić drugich do grzechu. Inszych grzechy chwalić. Dissimulowáć ie. Nic nie mowić ná nie. Uczestnikiem uczynić śię cudzego dobrá. Inszych grzechy wymawiáć.

PROFESSIO
Fidei Catholicæ,
Juxta Concilium Tridentinum.

ICh N. glaub und bekenne mit bestendigem Hertzen alle und jede Stuck / so in dem Christlichen Glauben / den die H. Romische Kirch auff diese Weiß gebraucht/ verfasset seyn. Nemblich: Ich glaub in einen GOTT Vatter den Allmachtigen/ Schöpffer Himmels und der Erden/ aller sichtbahren und unsichtbahren Dingen und in einen Hern JESVM CHRJSTVM den eingebohrē Sohn Gottes / auß dem Vatter gebohren

von

von Ewigkeit / Gott von Gott/ Liecht von Liecht/ wahren Gott von wahren Gott/ gebohren und nicht erschaffen/ gleicher Substantz ud Wesens mit dem Vatter/ durch den alle Ding erschaffen seynd. Der umb uns Menschen/ und unsers Heyls willen vom Himmel herunder gestiegen / und durch den H. Geist / auß MARIA der Jungfrawen Fleisch an sich genohmen hat/ und ist Mensch worden. Er ist auch fur uns under Pontio Pilato gecreutziget/ hat gelitten / ist gestorben und begraben worden. Vnd am dritten Tag laut der H Schrifft/ widerumb aufferstanden von den Todten Er ist auffgefahren in den Himmel/ sitzet zu der Rechen Gottes deß Vatters/ und wird widerumb kommen mit Herligkeit zu richten die Lebendigen und die Todten / welches Reichs kein End wird seyn. Ich glaube auch in den H Geist/ den Lebendigmachenden Herrn/ der vom Vatter und Sohn hergehet : der sampt dem Vatter und Sohn zugleich angebettet und geehret wird. Der da geredt hat durch die Propheten Ich glaub auch ein einige Heilige / Allgemeine und Apostolische Kirch. Ich bekenne einen Tauff zur Vergebung der Sunden / und warte auff die Aufferstehung der Abgestorbenen / und auff ein ewiges zukunfftiges Leben Amen.

Alle Apostolische / geistliche Satzungen/

sampt

ſampt allen andern Ordnungen und Gebrau=
chen der Catholiſchen Kirchen nimb ich an/
und halt ſie feſtiglich. Die H. Schrifft verſte=
he ich und laß ſie zu/ in und nach dem Ver=
ſtand/ welchem unſere H. Mutter die Chriſt=
liche Kirch biß hero gehabt/ und noch halt:
ſintemahl ihr allein zugehort/ den wahren
Verſtand und Außlegũg der heiligẽ Schrifft
von dem falſchen zu underſcheiden.

Ich will auch gemelte H. Schrifft allezeit/
nach der einhelligen Außlegung der Heiligen
Vatter verſtehen/ annehmen/ und nicht an=
derſt. Ich glaub ũd bekenn/ daß warlich ũd
eigentlich ſieben Sacramenten deß newen
Teſtaments von CHriſto JESV unſerm
Herrn ſelbſt ingeſetzt/ und dem menſchlichen
Geſchlecht ſehr nutzlich/ wiewol nicht alle
einen jeden Menſchen zur Seligkeit noth=
wendig ſeynd: nemlich/ der Tauff/ Firmung/
das Sacrament deß Altars/ die Buß/ letzte
Oelung/ die Prieſterweyhe/ uñ die Ehe: und
daß durch dieſe Sacrament dem Menſchen
Gnad mitgetheilt werde: auß welchen allen
der Tauff/ Firmung/ und Prieſterliche Wey=
hung ohn Gottslaſterung und groſſe Sünd
nit mögen widerholt/ und zum andermahl
gebraucht werden. Ich nimb auch an/ und
laß zu/ alle gewohnliche und bewehrte
Brauch/ ſo in der Chriſtlichen Catholiſchen
Kirchen/ bey der offentlichen herrlichen Dar=
reichung/ ietzt gemelter Sacramenten ge=

braucht werden. Deßgleichen glaub ich auch alles samptlich und sonderlich was von der Erb-Sünd/ und Rechtfertigung der Sünders im H. allgemeinē Cōcilio zu Trient erklärt und beschlossen worden. Ich bekenn auch und glaub/ daß in dem hochheiligen Ampt der Meß/ GOTT dem Herrn ein wahres eigentliches und versöhnliches Opffer für die Lebendige und die Todten/ auffgeopffert werde. Das auch in dem allerheiligsten Sacrament deß Altars warhafftig/ leiblich und wesentlich zugegen seye der Leib und das Blut/ mit der Seel und Gottheit unsers Herrn JESV CHRISTI/ und daß die gantze Substantz deß Brods in den Leib/ und die Substantz deß Weins in das Blut CHRisti verwandelt werden: welche Wandlung die Christliche Catholische Kirch Transubstantiotionem, das ist ein Verwandlung einer Substantz in die andere nennet: Ich glaub auch und bekenn/ das under einerley Gestalt/ der gantz unzertheilte CHRISTVS vollkommentlich/ und das wahre Sacrament seines Fronleichnambs genossen und empfangē werde. Ich glaub auch festiglich/ daß ein Fegfewr seye/ und daß die Christglaubē Seelen daselbsten/ durch die Fürbitt der Glaubigen lebendigen Menschen/ Trost und Hülff empfahen. Item daß man auch die lieben Heiligen/ so mit CHRISTO regieren/ ehren/ und anruffen soll/ und daß sie auch GOtt

fur

ir uns bitten. Darzu auch/ daß ihre Heyl-
thumb in ehren sollen gehalten werden. Ich
alt beständiglich darfur / daß man die Bild-
nussen CHRISTI/ der Mutter GOTtes/
nd anderer Heiligen auffhalten/ auch den-
elben gebuhrende Ehr und Reverentz er-
zeigen soll. Ich glaub auch fur gewiß/ daß
CHRIstus der der Herr den Gewalt deß A-
las der Kirchen gegeben hab. Auch daß
desselbigen Ablaß Gebrauch der Christen-
heit gar heylsam seye Ich bekenn auch die
H. Allgemeine Apostolische Kirch / fur ein
Mutter und Meisterin aller anderer Kirchē:
Ich versprich auch / und gelobe mit einem
Schwur wahren Gehorsam dem Romischen
Bischoff/ als deß H. Petri Obersten Apostels
Nachkomling/ und deß Herrn JESU Chri-
sti allhie auff Erdern Statthaltern. Der-
gleichen alle andere Stuck/ so von den hei-
ligen Canonen/ und allgemeinen Concilien:
furnemblich aber von dem H. Tridentinischen
Concilio/ auffgesetzt / verordnet / und be-
schlossen wordē/ bekeñ ūd nimb ich ūzweiffel-
lich an. Hergegen aber alle Irrthumbē/ Lehr
Stuck ūd Ketzereyē/ so von gemelter Catholi-
schen Kirchen bißher verdampt/ verworffen/
und verflucht seynd/ oder nachmals verdāpt
verworffen / und verflucht sollen werden/ die
verdamme / verwerffe und verfluche ich eben-
massig. Diesen wahren Catholischen Glau-
ben/ ausserhalb den/ niemand selig kan wer-

den/ welchen ich jetzt freywillig bekenn und warhafftig halte / will ich auch [mit Hülff Gottes biß an mein letztes End/ gantz unwidersprechlich / unverwirrt und unverletz halten und bekennen. Will auch so viel mit möglich / allen Fleiß anwenden / daß dieser recht und warhafftige Glaub von meinen Unterthanen/ und allen denen / so meiner Sorg befehlen / gehalten / gelehrt/ und geprediget werde. Das verheisse / gelobe/ und schwöre ich N. So helff mir Gott/ und die heilige Gottes Evangelia. Im Anfang war das Wort/ und daß Wort war bey Gott und Gott war das Wort/ Johan. 1.

Toż po Polsku.

JA N. mocno wierzę, y wyznáię wszystko oraz y z osobná cokolwiek zámyka się w Wyznániu Wiáry, ktorego używa Kośćioł Swięty Rzymski Katolicki, to iest: Wierzę w iednego BOGA OYCA Wszechmogącego Stworzyćielá Niebá y Ziemi, wszystkich widomych niewidomych rzeczy. Y w iednego Páná JEZUSA CHRYSTUSA iednorodzonego z Oycá przed wszystkiemi wieki. BOGA z BOGA, świátło z świátłá, BOGA práwego, z BOGA práwego. Zrodzonego, á nie ztworzonego, rownego w istoćie Oycu, przez ktorego wszystkie rzeczy są stworzone. Ktory dlá nas ludźi, y dla nászego zbáwienia zstąpił z Niebá, y przez DUCHA Swiętego z Pánny MARYI wćielił się, y stał się CZŁOWIEKIEM UKrzyżowan tákże pod Ponćkim Piłatem, umęczony pogrzebiony iest. A Zmartwychwstał dniá trzećiego według Pismá Swiętego. Y wstąpił ná Niebiosá, y śiedźi ná práwicy Oycá. Y znowu przyidźie wchwale sądźić

żywych

żywych y umárłych, ktorego Krolestwá nie będźie końcá. Wierzę w Duchá Swiętego, ożywiáiącego Páná, ktory z Oycá y Syná pochodźi, ktory z Oycem y z Synem wzáiem ádorowány, y wysłáwiony bywa. Ktory mowił przez Proroki. Wierzę iż iest ieden Swięty Kośćioł Kátolicki y Apostolski. Wierzę iż iest ieden Chrzest ná odpuszczenie grzechow, y czekam zmartwychwstnia zmárłych, y przyszłego żywotá ná wieki, Amen.

Apostolskie y Kośćielne trádycye, y insze tegoż Kośćiołá obserwácye, y ustáwy státecznie przyimuię, y uznáię. Jáko też y Pismo Swięte według tego sensu y zrozumienia, ktory trzymáłá y trzyma święta Mátká Kośćioł, do ktorey należy dawáć zdánie swoie około rozumienia Pismá Swiętego przyimuię, áni go nigdy ináczey, tylko wedle zgodnego Oycow Swiętych zdánia tłomâczyć będę.

Wyznawam tákże Siedm prawdźiwych SAKRAMENTOW, nowego Zakonu od JEZUSA CHRYSTUSA Paná nászego postánowionych, ktore do zbáwienia ludzkiego narodu, choćiaż nie wszystkie káżdemu z osobna są potrzebne; toiest: Chrzest, bierzmowánie, SAKRAMEMT Nayświętszy Ciáłá y Krwie P. JEZUSA, Pokutę, y ostátnie pomázánie, Kápłáństwo y Małżeństwo, y że te wszystkie SAKRAMENTA łáskę przynoszą; tákże iż Chrzest y Bierzmowánie, y Kápłáństwo powtarzáć się nie może pod grzechem śmiertelnym.

Przyięte tákże y ápprobowáne Kośćiołá S. Kátolickiego Ceremonie, ktorych przy pomienionych Sákrámentách używáią przyimuię y przypuszczam.

Wszystkie oraz y káżde z osobna ktore o grzechu pierworodnym, y usprawiedliwieniu ná Swiętym Synodźie Trydentskim ustáwy są uczynione z chęćią przyimuię.

Wyznawam tákże iż przy Mszy Swiętey ofiárowáne bywa prawdźiwa y zbáwienna ofiárá, ták zá żywych, iáko y zá umárłych, tákże iż w Przenayświęt-

święt-

świętszym SAKRAMENCIE, iest prawdźiwie y istotnie Ciało y Krew z Duszą, y Bostwem Páná naszego JEZUSA CHRYSTUSA, y że się przemienia cáła istotá chlebá y winá w Ciáło y Krew Páńską, ktore przemienienie Kośćioł Rzymski Kátolicki zowie transsubstancyacyą.

Wyznawam tákże iż pod iedną osobą cáły CHRYSTUS, y prawdźiwy Sákrámęt przyimowány bywa.

Twierdzę tákże mocno iż iest Czyśćiec, y że w nim dusze zostáiące duchownym wiernygh ludźi sukkursem rátowáne być mogą.

Tákże iż Swięći Páńscy w Niebie z BOGIEM kroluiący czczeni być máią, y wzywáni, y że ćiż Swięći zá nas się do BOGA przyczyniáią; á na ostátek że ich świętym Relikwiom cześć ma być wyrządzána.

Mocno twierdzę y to, że Obrázy CHRYSTUSA P. y PANNY Przenayświętszey, y innych Swiętych Páńskich máią być miáne we wszelkiey uczćiwośći.

Odpustow tákze Swiętych nádawánia moc, od CHRYSTUSA w Kośćiele Swiętym zostáwione, y ich używánie być wielce potrzebne ludowi Chrześćiáńskiemu, twierdzę y mocno wyznawam. Swięty Kátolickiey y Apostolski Rzymski Kośćioł Mátkę y Mistrzynią wyznáię: y Rzymskiemu Papieżowi, Błogosłáwionego PIOTRA Apostołow Xiążęćiá, á JEZUSA CHRYSTUSA Następcy, wierne posłuszeństwo przyobiecuię y poprzyśięgam.

A ná ostátku przyimuię y to wszystko, co ná SS. Zborách y Concyliách, á zwłaszczá Trydentskim urádzono, postánowiono, y opisano, y w Kánony włożono. Przytym: wszystkie przećiwne ustáwy, wszystkie Herezye y Odszczepieństwá, od S. Kośćiołá odrzucone, y wyklęte y ia odrzucam, oddalam y potępiam. Y tę prawdźiwą Wiárę Kátolicką, procz ktorey nikt zbáwion być nie może. ktorą teraz dobrowolnie wyznawam, y prawdźiwie przyimuię cáłą y nienaruszoną, áż do ostátniego żyćia moiego kresu, mocnie przy Łásce Bożey chowáć y wyznawáć.

Y tedy

Y żeby od moich poddánych, tákże y tych, ktorzy pod moią Juriſdykcyą zoſtawáć będą, wyznána y záchowána byłá; ile ze mnie będźie mogło być, co ia tenże, obiecuię, ślubuię y przyśięgą potwierdzá. Ták mi Pánie BOZE dopomoż y Swięta Ewángelia.

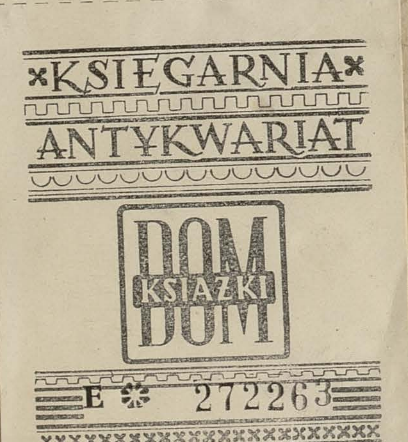
REGESTRVM.

Ad Majorem DEI Gloriam.

Accẽtus super a. o. u. in Germanico, quos Typographia ob defectum literarum non apposuit, benevolus Lector superaddet.

[illegible]

KSIĘGARNIA
ANTYKWARIAT
DOM
KSIĄŻKI
DOM
E 272263

